

Informatívna správa o programe Terra Incognita za rok 2014 a perspektívy rozvoja programu Terra Incognita v roku 2015

Kultúrne centrum Košického samosprávneho kraja

1. Informatívna správa o programe Terra Incognita za rok 2014

Východiská – Príbeh programu Terra Incognita

Hlavnou činnosťou Kultúrneho centra KSK je implementácia dlhodobého rozvojového programu Terra Incognita, ktorý sa stal kľúčovým činiteľom pri zviditeľňovaní Košického samosprávneho kraja a nástrojom na skvalitňovanie ponuky v oblasti kultúrneho turizmu v jeho regiónoch. V roku 2014, v štvrtom roku trvania programu Terra Incognita sme pracovali na stabilizácii programu. Počas doterajšej realizácie programu sa vyprofilovalo niekoľko hlavných línií a nástrojov, ktoré chceme sledovať aj naďalej.

- **Pokračujeme v podpore TOP podujatí**

TOP Podujatia sa stali prehliadkou našich najlepších akcií, ponúkajúcich návštevníkom pestrú zmes tradícií, príbehov, akčných aktivít, gurmánskych festivalov. TOP podujatia sú rozmiestnené vo všetkých regiónoch kraja a tematicky ladené tak, aby využívali atrakcie z gotickej, vínnej i železnej cesty. V roku 2014 boli podujatia v sérii TOP podporené na základe výberu a priameho jednanie s organizátormi. Organizátorom vytýpaných podujatí je poskytovaná finančná, metodická a marketingová podpora zo strany programu Terra Incognita. Na rozdiel od predchádzajúceho roka je ich dramaturgia a poslanie preformulované v zmysle dlhodobých cieľov programu. Podujatia boli obohatené o zľavnenú turistickú ponuku miesta konania i jeho okolia a organizátori podujatí organizačne pripravili aj informačné semináre s miestnymi aktérmi v kultúre a cestovnom ruchu s cieľom aktivizovať vytváranie lokálnych partnerstiev a ich zapojenie do spolupráce s programom Terra Incognita.

Prostredníctvom Top podujatí sa program snaží:

1. prilákať do regiónu návštevníka,
2. čo najdlhšie ho v regióne udržať rozšírenou turistickou ponukou,
3. zvýšiť kultúrne zázemia, povedomia a kultúrne vyžitie obyvateľov kraja,
4. zviditeľňovať turistickú a kultúrnu ponuku regiónu aj celého kraja,
5. podporovať duchovné a kultúrne hodnoty.

KC KSK plní úlohy v prípravnej, realizačnej a hodnotiacej fáze TOP podujatí.

V prípravnej fáze Top podujatí pripravilo v záujme zjednotenia postupu posudzovania jednotlivých podujatí pre ich organizátorov základné dokumenty. Top podujatia musia po stránke dramaturgie a obsahu svojho programu spĺňať určité podmienky, preto boli vypracované kritériá základného hodnotenia dramaturgie programu Top podujatia a tiež súbor ďalších podmienok pre získanie finančnej dotácie, ktorých naplnenie ovplyvňuje výšku

finančnej podpory z programu Terra Incognita. Ide najmä o zakomponovanie odkazu Programu TI do dramaturgie podujatia, napríklad využitie tematiky niektorej z ciest TI či oživenie histórie alebo povesti, jednotný vizuál v marketingu a propagácii, ktorý podujatie jednoznačne identifikuje ako Top podujatie TI a napokon budovanie krátkodobej a postupne aj dlhodobej turistickej ponuky.

Z tohto aspektu boli podujatia na základe žiadosti o finančnú podporu hodnotené a ich dramaturgie usmerňované kreatívnym tímom. Splnenie základných kritérií a ďalších podmienok je vyhodnotené a na jeho základe je stanovená výška finančnej podpory každého podujatia. Na stretnutiach s organizátormi bola vysvetlená filozofia a ciele, ktoré realizáciou Top podujatí program sleduje a v zmysle týchto usmernení sa podujatia dotvárali.

V realizačnej fáze plní KC KSK funkciu metodicko-poradenského orgánu pre organizátorov Top podujatí je aj kontrolným orgánom, zaručujúcim dodržanie dohodnutej dramaturgie a efektívne čerpanie finančnej dotácie.

Hodnotiacia fáza sa začína vypracovaním hodnotiaceho hárku podujatia, ktorý vypracúvajú pracovníci KC KSK a je zameraný na:

- dostupnosť a vybavenie miesta konania,
- technické vybavenie a organizačné zabezpečenie,
- program – jeho úroveň, kvalitu a obsah,
- sprievodné aktivity a zapojenie mikroregiónu a turistickej ponuky,
- propagáciu podujatia, programu Terra Incognita a KSK.

Ďalším krokom je **hodnotenie organizátora** podujatia, ktoré zhrnie hlavné údaje:

- o návštevníkoch, ich spokojnosti a záujme o podujatie v budúcnosti,
- o účinnosti použitých nástrojov propagácie,
- o udržateľnosti podujatia aj bez podpory programu Terra Incognita,
- o zámeroch organizátora s podujatím do budúcnosti.

Napokon pracovníci KC KSK priamo na podujatí uskutočňujú **anketu s návštevníkmi podujatia**, ktorá prináša ďalší pohľad hodnotenia. Mapuje spokojnosť s programom podujatia a s ponukou miesta konania, informačné kanály o podujatí a programe Terra Incognita, záujem o ďalšie ročníky podujatia, prípadne návrhy a vylepšenia podujatia v budúcnosti a celkové subjektívne hodnotenie podujatia.

Nakoniec po doručení záverečnej správy organizátora je vypracovaný **protokol o kontrole naplnenia a dodržania podmienok zmluvy**, ktorou organizátor získal finančnú podporu podujatia a jeho zaradenie do Top podujatí Terra Incognita. Protokol je podkladom na dofinancovanie podujatia v zmysle zmluvy.

Podrobné hodnotenie podujatí, naplnenie tohtoročných cieľov obsahuje príloha tohto materiálu. V závere je možné konštatovať, že návštevnosť podujatí v roku 2014 vzrástla oproti roku 2013 o viac ako 10 000 návštevníkov.

- **Výrazne napredujeme v marketingu**

Našou stratégiou je **jednoduchosť, čitateľnosť a zapamätateľnosť** atribútov programu. Stavili sme na **jednotný dizajn**, vďaka ktorému sme výrazne posilnili značku a dokázali podstatne zvýšiť povedomie obyvateľov kraja, ale aj jeho návštevníkov o programe.

Hlavné úlohy marketingu možno zhrnúť nasledovne:

- **posilňovanie značky Terra Incognita,**
  - jej jednoznačnú identifikáciu príslušnosti ku Košickému kraju,
  - jej etablovanie na trhu kultúrneho turizmu,
- **marketing pre partnerov a partnerské podujatia.**

V praxi sa uskutočňujú cez marketing a propagáciu v troch základných oblastiach:

a) program a značka TI

Webová stránka

Účinným nástrojom propagácie samotného programu a jeho značky, ale tiež marketingu Top podujatí a hmotného kultúrneho dedičstva, zaradeného do programu Terra Incognita je webová stránka. Do konca októbra 2014 ju navštívilo 8.904 návštevníkov, ktorí uskutočnili 13.877 návštev, počas ktorých si prezreli 105.433 stránok. Priemerný čas návštevy trval 2,5 min. Na stránke bolo celkom publikovaných 632 materiálov, z toho 130 ich bolo o turistických atrakciách, cieľových miestach, cieľových bodoch a bodoch záujmu Terra Incognita, 79 článkov o aktivitách a podujatiach realizovaných priamo alebo v okolí tematických ciest. Okrem toho bolo na stránke zverejnených 53 informačných bannerov a upútaviek na podujatia a aktivity a 370 pozvánok na podujatia.

Pri aktualizácii stránky spolupracujeme s partnermi a prispievateľmi z kultúrnych zariadení v celom kraji, príspevky od miest a obcí máme iba v prípade, ak je spoluorganizátorom akcie naše kultúrne zariadenie.

Po havárii webu v závere roka 2013 sa nám podarilo rekonštruovať stránky terraincognita.sk, presunúť na spoľahlivý webhosting a ukončiť zmluvu s doterajším partnerom. Využívame webhosting firmy Websupport.

Od júla pripravujeme spustenie CRS – centrálny rezervačný systém, ktorý ponúkne návštevníkom kraja, ale aj poskytovateľom služieb v cestovnom ruchu ako základňu pre distribúciu informácií. Súčasťou tohto riešenia bude aj aplikácia Kam z mesta, ktorá prinesie prehľad o aktivitách v rámci kraja. Stane sa dobrou východiskovou bázou pre skvalitnenie propagácie kraja a jeho atrakcií v súčinnosti s poskytovateľmi kvalitných služieb. Databáza dostupných služieb v kombinácii so značkou kvality ponúkne návštevníkom výborný nástroj na zorientovanie sa v ponúkaných službách a poskytovateľom služieb pri správnom nastavení pomôže pri ich podnikateľských aktivitách.

Konto na facebooku

Napláňame konto programu Terra Incognita na sociálnej sieti Facebook, ktoré tiež prináša informácie o programe TI, jeho tematických cestách a ich turistických atrakciách.

Prezentačný a propagačný stánok

Kultúrne centrum KSK pokračovalo v realizácii propagácie a prezentácie programu Terra Incognita prostredníctvom prezentačného stánku, kde návštevníci podujatí nájdu okrem propagačných materiálov aj rôzne aktivity a hry pre deti a vedomostné súťaže pre dospelých. Propagácia programu bola touto formou realizovaná na všetkých Top podujatiach Terra Incognita aj na bábkovom divadelnom festivale Virvar v Košiciach, Tokajskom vinobraní v Čerhove, Dni mesta Košice alebo počas košickej Bielej noci. V rámci prezentácie na festivale Virvar bolo pre deti pripravené fotografovanie v rozprávkových kostýmoch pred virtuálnym pozadím z Košického kraja. Priamo na mieste im bola vytlačená fotografia, ktorú si odniesli ako suvení. Cieľom bolo inšpirovať ich k vyhľadaniu informácií o mieste, ktoré tvorilo pozadie a následne k návšteve daného miesta. Aktivita mala veľký ohlas a z pohľadu hlavného organizátora bola vyhodnotená ako atraktívna.

Na tieto účely bol zakúpený skladací altánok a KC KSK už disponuje vlastným stánkom na promo aktivity. Boli tiež doplnené **reklamné predmety** o papierové tašky a balóniky s logom Terra Incognita.

Informačný bod Terra Incognita

Hlavným miestom propagácie programu je Regionálny informačný bod programu Terra Incognita. Poskytuje obyvateľom aj návštevníkom Košíc informácie o možnostiach trávenia voľného času "mimo krajského mesta". Infobod je vstupnou bránou do regiónu, propaguje aktivity programu tak, aby bola zabezpečená ich jednotná vizibilita a povedomie značky TI aj mimo územia Košíc. Okrem toho informačný bod slúži tiež ako miesto konania podujatí podporujúcich povedomie o značke a programe Terra Incognita. Ide najmä o sprievodné akcie počas mestských podujatí, ktoré sa odohrávajú v centre mesta - napríklad Dni mesta Košice, Noc múzeí, Biela noc, Medzinárodný maratón mieru.

Úspešne bol realizovaný projekt dovybavenia interiéru Informačného bodu Terra Incognita. Projekt mal za cieľ zatriťvať a funkčne skvalitniť priestory, čím sa dosiahol posun kvality informačných služieb poskytovaných kultúrnym centrom. Dovybavenie interiéru tiež posunulo Informačný bod TI do popredia v rámci existujúcej konkurencie ako moderný priestor, v ktorom sa návštevník cíti príjemne a rád sa doň vracia.

Mobilná reklama

Na služobnom aute KC KSK bol zrealizovaný polep plnofarebným logom programu a stalo sa mobilnou reklamou programu Terra Incognita. Polep je skvelou formou reklamy priamo na služobnom aute, zviditeľňuje značku a program Terra Incognita len za náklady na samotný polep.

b) cieľové miesta a body programu

Označenia QR kódmi

Novou formou prezentácie cieľových bodov programu Terra Incognita je inštalácia QR kódy na týchto miestach. Predstavuje spojenie tradičných informácií s novými technológiami. Cieľom je rýchlo a s nízkymi nákladmi ponúknuť záujemcom informácie o mieste, na ktorom sa nachádzajú, resp. o objektoch, ktoré vzbudili ich pozornosť. Vytipovaných bolo 90 bodov - 21 na Above, 27 na Gemeri, 16 na Spiši a 26 na Zemplíne. Z nich je 12 prírodných zaujímavostí, 29 kostolov a iných sakrálnych objektov, 24 miestnych a regionálnych expozícií a zbierok, dokladov remesiel, 5 hradov, 7 technických pamiatok, 8 obcí, 5 vinárskych objektov a lokalít. Do konca roka 2014 boli osadené stĺpiky s QR kódmi k jednotlivým objektom.

Virtuálne fotografovanie

Ďalšou novinkou v propagácii cieľových miest a bodov programu Terra Incognita je virtuálne fotografovanie, ktoré sa robí v rámci aktivít v prezentačných stánkoch. Pri ňom si návštevník stánku vyberie z ponuky fotografií kultúrno-historických pamiatok nášho kraja, je odfotografovaný a ako pamiatku si odnáša fotografiu pohľadnicového formátu s logom programu Terra Incognita, na ktorej je pred objektom, ktorý si vybral.

Tlačené informačné materiály

Presadzovanie myšlienok programu TI podporujeme aj vydávaním tematických materiálov – v úvode roka to bola séria TOP 5x5, ktorá na 16 DL skladačkách predstavuje 16 tipov na jednoduché výlety, spolu s tým sme pre tohtoročné TOP podujatia mali pripravenú prehľadnú brožúru s charakteristikami jednotlivých akcií a fotodokumentáciou z predchádzajúcich rokov. V tlačenej podobe boli vydané materiály o Vínnnej ceste v anglickej a maďarskej jazykovej mutácii a pripravené na vydanie sú v anglickom a maďarskom jazyku aj materiály o Gotickej aj Železnej ceste. V októbri sme vydali **Sprievodcu po zaujímavostiach Košického kraja**. Záujemcovia v ňom nájdu na jednej strane stručný prehľad atrakcií, ktoré sú dobre známe, ale našim cieľom bolo upozorniť aj na tie menej známe, no svojou hodnotou nepochybne rovnako významné. Skvosty gotickej cesty, pamiatky UNESCO, jedinečné fresky v kostoloch na Gemeri a na Spiši, romantické zrúcaniny hradov, ale aj zaujímavé expozície múzeí v kraji, informácie o vínnych cestách v Tokaji a pod Turnianskym hradom, významné urbanisticko-architektonické celky v Košiciach, Rožňave a Spišskej Novej Vsi, náučné chodníky, tiahnuce sa celým krajom, prírodné krásy od jedinečných jaskýň, ktoré sú v zozname svetového prírodného dedičstva UNESCO až po tajuplné zákutia, ktoré občas nepoznajú ani domáci a v neposlednom rade informácie o živých tradíciách, ktoré sa pretavujú do atraktívnych podujatí počas celého roka v rôznych lokalitách kraja. To všetko v priliehavej grafickej úprave, ktorá, ako predpokladáme, zvýši záujem čitateľov. Sprievodca zaujímavosťami Košického kraja je určený predovšetkým návštevníkom, ktorí k nám zavítajú, preto okrem slovenskej verzie pripravujeme aj jazykové mutácie tak, aby sme nimi zásobili informačné centrá po celom kraji ešte pred začiatkom turistickej sezóny v roku 2015. Najmä s ohľadom na budúcu turistickú sezónu a predpokladaný rozvoj spolupráce s informačnými centrami v kraji vychádza Sprievodca zaujímavosťami Košického kraja v náklade 5.000 kusov.

Slávnostné predstavenie publikácie sa uskutočnilo počas oficiálneho otvorenia Regionálneho informačného bodu koncom októbra 2014.

Promo podujatia

KC KSK sa prostredníctvom programu Terra Incognita zapojilo do príprav **Medzinárodného maratónu mieru**. Cieľom spolupráce bola prezentácia celého regiónu, ktorý má čo ponúknuť nielen domácim, ale aj zahraničným návštevníkom. V predvečer maratónu sme predstavili Tokajskú vínnu cestu v rámci slávnostného Gala programu a spolu s hlavným organizátorom sme privítali účastníkov maratónu na Pasta párty, ktorá sa uskutočnila v priestoroch Východoslovenskej galérie. Stage „Terra Incognita“ pred Barkóczyho palácom bol súčasťou tohtoročného Hudobného maratónu. Naším zámerom bolo v rámci programu prezentovať tradičné netradične. Od rána sa v živom tempe striedali Silvyayovci s experimentálnym tanečným súborom Jampam a v suteréne paláca pokračovala prezentácia tokajských vín v POP - UP wine gallery.

Tohto roku sa KC KSK a program TI zapojili aj do realizácie najväčšieho festivalu súčasného umenia na Slovensku, ktorý sa už po štvrtýkrát uskutočnil v Košiciach dňa 4.októbra – **Biela noc**. Dramaturgickým zámerom bolo v priestoroch Barkóczyho paláca predstaviť umelcov z

Plzeňského kraja a nadviazať tak spoluprácu s Plzňou - Európskym hlavným mestom kultúry 2015. V priestoroch galérie sa odohrával live painting battle alebo skicovací maratón. Tvorba dvoch mladých umelkýň, T. Spaskovej a M. Režovej, ktoré v priebehu večera vytvorili nadrozmerne kresby, sa online premietala aj na nádvorie paláca a priniesla divákovi možnosť porovnania rozdielu medzi bezprostredným a sprostredkovaním vnímaním umenia. Na nádvorí paláca simultánne vznikala site-specific projekt Kristíny Kužvartovovej s názvom „Šité na mieru“. Koncept bol založený na interaktívnom zapojení divákov do realizácie diela a komunikoval tému "spolupráca" vo viacerých významových rovinách. Inštalácia, ktorá sa stretla s veľkým ohlasom zo strany divákov, aj výstava s názvom "Biely mesiac" bola v priestoroch KC KSK vystavená do 31. októbra. V rámci Bielej noci vznikla v priestoroch paláca aj POP UP Wine gallery, ktorá prezentovala Vínnu cestu TI, okrem iného aj prostredníctvom degustácie tokajských vín od malých vinárov zo združenia Tokajské pivnice. Výrobcovia osobne prezentovali svoje, v mnohých prípadoch, raritné vína aj z historicky pôvodných odrôd viniča, ktorý sa už bežne na Tokaji nepestuje.

Prezentácia programu Terra Incognita v zahraničí

Kultúrne centrum KC KSK organizačne pripravilo a zrealizovalo dňa 3. mája 2014 prezentáciu Košického samosprávneho kraja a programu TI na oslavách **10. výročia vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie v Bruseli**.

V konkurencii ostatných slovenských samosprávnych krajov sa stánok košického regiónu vymedzoval svojou interaktivitou. Návštevníci sa mohli stať živou súčasťou prezentácie – mohli si vyskúšať súčasti ľudového odevu, dotknúť sa exponátov, vyfotografovať sa na virtuálnom pozadí z košického kraja a odniesť si z nimi vybraného miesta obrazovú „spomienku“ a zároveň pozvánku na budúcu skutočnú návštevu nášho regiónu.

Dramaturgiu prezentácie aj jej následnú realizáciu zabezpečovali zamestnanci Kultúrneho centra KSK. Nosnou myšlienkou bolo odprezentovať „tradičné netradične“ - expozícia ukázala tradičné inšpirácie v modernom odevnom dizajne a bola zrealizovaná vďaka spolupráci so Strednou odbornou školou Gemerská v Košiciach ako aj s partnerskou Krajskou organizáciou cestovného ruchu. Tradičné odevy zapožičal košický folklórny súbor Železiar. Súčasťou stánku bola aj minivýstava krojovaných bábik zapožičaných z depozitu Únie žien Slovenska.

c) Top podujatia TI

Marketingová podpora Top podujatí

KC KSK pripravilo marketingový balíček pre každého organizátora Top podujatia. Zmyslom tohto balíka je podpora podujatia, presadzovanie jednotného vizuálu TOP podujatí a programu Terra Incognita a širší záber použitých marketingových nástrojov ako by si väčšina hlavných organizátorov týchto podujatí mohla dovoliť. Bolo uskutočnených 5 kampaní.

V **prvej kampani** pre júnové podujatia Poklad sklenenej pani Jánske ohne nad širavou a Dni Moldavy a večery kráľov bolo zabezpečených 40 billboardov v košickom regióne a výlep na zadných sklách 15 autobusov u prepravcov Arriva a Eurobus. Každé podujatie malo samostatné celoplošné inzercie v mesačníku Kam do mesta a tiež 3000 kusov programových letákov s turistickou ponukou a 20 kusov programových plagátov formátu A2. Tie boli KC KSK čiastočne distribuované do informačných centier, ale distribúcia tejto tlačenej propagácie bola v rukách organizátorov.

V **druhej kampani** bolo propagované v mesiaci júl podujatie Krásnohorské hradné hry. Malo reklamu na 20 billboardoch v regióne, výlep na 5 zadných sklách autobusov Eurobusu, 1 celoplošnú inzerciu v Kam do mesta a bolo vytlačených 3000 kusov programových letákov s turistickou ponukou a 20 kusov programových plagátov.

Tretia kampaň bola pripravená pre 2 augustové podujatia - Duch času – Genius Temporis a Chlebom a vínom a jedno septembrové podujatie Michalovce s Michalmi, Michalom a Michaelám. Opäť bolo zabezpečených 40 kusov billboardov v košickom regióne a výlep na zadných sklách 15 autobusov u prepravcov Arriva a Eurobus. Aj tieto podujatia mali samostatné celoplošné inzercie v mesačníku Kam do mesta a distribuovaných bolo 3000 kusov letákov s programom a zľavnenou turistickou ponukou a 20 kusov programových plagátov.

Štvrtá kampaň bola zameraná na podujatia Spišský Jeruzalem a Ars Antiqua Europae In Via Gothica.

Zabezpečených bolo 40 kusov billboardov v košickom regióne a výlep na zadných sklách 15 autobusov u prepravcov Arriva a Eurobus. Každé podujatie malo samostatnú celostranovú inzerciu v mesačníku Kam do mesta a distribuovaných 3000 kusov letákov s programom a zľavnenou turistickou ponukou a 20 kusov programových plagátov na každé podujatie. Okrem toho boli propagované na reklamnej ploche pred regionálnym informačným bodom a spoločnú kampaň mali na Led reklame v Auparku a Optime. V OC Optima mali zabezpečenú aj TV Led reklamu.

Posledná kampaň bola určená októbrovým podujatiam Jazda sv. Huberta, Margecianske fajnoty a Svätomartinský festival. Aj tieto mali reklamu na 40 billboardoch v košickom regióne a 15 zadných sklách autobusov prepravcov Eurobus a Arriva. Samostatné inzercie v Kam do mesta, 3000 ks programových letákov s turistickou ponukou a 20 ks programových plagátov formátu A2 sme pripravili pre každé podujatie zvlášť. Tiež bolo každé Top podujatie propagované na reklamnej ploche pred regionálnym informačným bodom.

• Upevňujeme komunikáciu s potenciálnymi partnermi

Posilnili sme komunikáciu s potenciálnymi partnermi. Prostredníctvom informačných seminárov, ktoré boli sprievodnými akciami TOP podujatí, sme začali mapovať aktuálnu situáciu v regiónoch. Vytvorili sme tak základ platformy pre spoločné presadzovanie zvyšovania kvality poskytovaných služieb a vyhľadávania atraktívnych miest a bodov. Partnerstvo sa stáva ďalšou nosnou témou programu Terra Incognita.

Aktivizáciou vytvárania partnerstiev a spoločnej turistickej ponuky program sleduje:

- **podporu sieťovania a partnerstiev lokálnych aktérov,**
- **vytváranie spoločnej ponuky aktivít a služieb v kultúre a turizme,**
- **vytvorenie siete kvalitných služieb a originálnych aktivít pod spoločnou značkou a s jednotným marketingom,**
- **budovanie značky Terra Incognita ako záruky kvality v kultúrnom turizme,**
- **identifikovanie už existujúcich lokálnych partnerstiev.**

Krátkodobé partnerstvá a zľavnená turistická ponuka

Naštartovanie košického regiónu na vytváranie partnerstiev a spoločnej turistickej ponuky sa začalo vytváraním krátkodobej zľavnenej turistickej ponuky v čase konania Top podujatí Terra Incognita. Na stretnutiach s organizátormi podujatí im bola tlmočená predstava o fungovaní a výhodnosti partnerstiev a spoločnej ponuky na ich mikroregionálnej úrovni, ktorá práve prostredníctvom programu Terra Incognita môže nadobudnúť aj celokrajské rozmery. V prvom kroku sme iniciovali vznik krátkodobej turistickej ponuky pri Top podujatiach. Toto doplnenie programu podujatí privítali tak návštevníci, ako aj poskytovatelia ponúkaných služieb. Pocítili zvýšený záujem a mnohí návštevníci objavili nové atrakcie a služby, ku ktorým sa môžu v budúcnosti vrátiť. Top podujatie sa aj vďaka tejto ponuke stalo atraktívnejším a malo väčšiu ponuku.

Informačné semináre

Ďalším krokom je realizovanie informačných seminárov pre miestnych aktérov v kultúre a cestovnom ruchu v regiónoch, kde sa uskutočňujú v tomto roku Top podujatia. Cieľom seminárov je nastavenie podmienok spolupráce s programom Terra Incognita v oblasti kultúrneho turizmu, aktivovanie vzniku partnerstiev na regionálnej úrovni a iniciovanie spoločnej ponuky aktérov. KC KSK na nich prezentuje program Terra Incognita – jeho ciele a víziu, ponuku podpory produktov kultúrneho turizmu a aktérov v kultúre a cestovnom ruchu, objasnenie filozofie budovania partnerstiev, tak na regionálnej úrovni, ako aj s programom Terra Incognita a výhody spoločnej turistickej ponuky a jej propagácie pod značkou Terra Incognita. Na infoseminári sa predstavia jednotliví aktéri aj ich ponuky. Po zhodnotení jednotlivých ponúk a najmä ponuky programu TI sa dajú zväziť možnosti vzájomnej spolupráce.

• Rozbiehame pilotný projekt vzdelávania

Navrhaný systém je spracovaný ako otvorený a flexibilný program, ktorý je možné prispôbiť meniacim sa podmienkam, požiadavkám a trendom vo vzdelávaní v oblasti kultúry, kreatívneho priemyslu a cestovného ruchu.

Pri tvorbe návrhu sme sa v prvej fáze zamerali na realizáciu vzdelávania detí na primárnom stupni základných škôl. Návrh má široké obsahové možnosti, aby sa tematicky a obsahovo integroval s ktorýmkoľvek vzdelávacím okruhom. Význam pri kultivácii osobnosti žiaka má obohatenie regionálnej výchovy o prvky estetickej, multikulturálnej, environmentálnej a mediálnej výchovy pri rozvíjaní talentu žiaka. Vhodne zvolenými formami môžeme napomôcť pri vytváraní a pestovaní citu ku kráse, k tradičnej ľudovej kultúre a k aktívnemu uchovávaní kultúrneho dedičstva. Pre **voliteľný interdisciplinárny predmet** budeme presadzovať názov Terra Incognita, aby sme tak dosiahli čo najhlbší záber vedomostného perma o všetkých častiach nášho kraja a zároveň posilnili značku programu.

Prvým výstupom vzdelávacieho programu je pracovný zošit „**Spoznaj kraj plný pokladov**“. Pracovný zošit metodicky vedie žiaka k tvorivému prístupu k učebnej látke a k potrebnej myšlienkovkej námahe, čo podnecuje žiakov záujem a burcuje jeho prirodzenú túžbu po poznaní, predovšetkým zvyšuje kvalitu a trvácnosť žiakových vedomostí a schopností. Podporuje aktivitu žiakov, prehľbuje vedomosti, spestruje činnosť, robí vyučovanie zábavnejším a radostnejším, rozvíja záujem o predmet, rozvíja záujem o región. Prispieva k efektívnemu využívaniu vyučovacieho času tým, že materiál potrebný pre prácu žiakov

je pripravený v predtlačenej podobe a žiak sa môže okamžite venovať vlastnej práci. Poskytuje možnosť rýchlej spätnej väzby, odbremeňuje učiteľov od zdĺhavého zhotovovania materiálov. Zošit aktivuje a motivuje žiaka k činnosti. Ostáva vlastníctvom žiaka a tak sa k nemu môže kedykoľvek vrátiť.

Zošit je štruktúrovaný do troch tematických celkov, ktoré na seba plynule nadväzujú. Úlohy sú usporiadané v nadväznosti, takže pri komplexom použití zošit spĺňa kritéria programového vyučovania. Je konštruovaný tak, aby bol použiteľný v ktorejkoľvek fáze vyučovacieho procesu, alebo v domácej príprave žiakov.

Úvod zošita obsahuje informačný a motivačný príhovor. Následne je zošit delený na tri kapitoly - Prírodné pamiatky, fauna a flóra; Mestá, obce a kultúrne pamiatky; Zvyky a tradície. Vstupnou bránou do jednotlivých kapitol sú príbehy. Práve tieto príbehy pútavou formou oboznamujú so zaujímavosťami kraja, jeho históriou, pôvodnou kultúrou i prírodnými atrakciami. Príbehy sa priamo napájajú na prírodné bohatstvo v regióne, druhové zastúpenie a výskyt biotopov v širšom regióne, výskyt chránených rastlín a živočíchov, ochranu neživej prírody, krásu ľudového umenia.

Obsahovými prvkami pracovného zošitu sú úlohy v plnej škále pestrosti, zamerané na osvojenie si nových vedomostí, na ich precvičovanie. Súčasťou sú schémy, náčrty, slepé mapy, tabuľky, ale aj úlohy zábavného charakteru, t.j. krížovky, viacsmerovky, písmenkové šifry, príbehy spojené s cestovaním na mape a úlohy s možnosťou samostatného originálneho riešenia. Samotné didaktické spracovanie, výber a zostavenie úloh, ich obťažnosť, množstvo a úroveň zábavných úloh závisí hlavne od mentálnej vyspelosti užívateľov, pre ktorých je určený. Pracovný zošit je tvorený tak, aby kopíroval prierezové okruhy a obsahové zameranie osnovy a metodiky regionálnej výchovy. Metodika a osnova sú jedným z výstupov pri integrácii vzdelávania na školy.

Ďalším materiálom určeným vzdelávaniu detí je pomocný materiál pri výučbe ľudového tanca pre základné umelecké školy **pracovný zošit na podporu tradičnej ľudovej kultúry**. Je určený žiakom 4. – 7. ročníka základných umeleckých škôl (vek: 10 – 14 rokov).

Pri jeho tvorbe sme vychádzali z učebných osnov Štátneho vzdelávacieho programu pre základné umelecké školy vydaných Štátnym pedagogickým ústavom. Vzdelávací proces základných umeleckých škôl je charakterizovaný vysokým stupňom individuálnej starostlivosti. Umožňujú to najmä variabilné študijné programy a alternatívne metódy práce. Preto je vítaný každý nový nápad, ktorý vie obohatiť a zlepšiť vzdelávací proces. V týchto ročníkoch sa žiaci zoznamujú s ľudovým tancom, ako povinným predmetom. Pracovný zošit má byť pomôckou pri jeho výučbe. **Naším cieľom** bolo vytvoriť pracovný zošit ako pomôcku pri výučbe ľudového tanca. Cieľom je získanie vedomostí, zručností i schopností a uplatniť ich v tanečnej praxi. Dôraz sa má klásť na poznávanie tradičnej kultúry, osvojenie si vedomostí regiónov Košického kraja: ABOV, GEMER, SPIŠ, ZEMPLÍN.

Hlavnou myšlienkou je viesť žiakov k rozoznávaniu jednotlivých oblastí, zoznámiť ich so základnými motívmi, s pôvodnou formou tancov, s piesňami v nárečí, s ľudovou hudbou, zvykmi a charakteristickými krojmi. Z výchovnej stránky s poznávaním folklórnych tradícií ovplyvňovať a podporovať vlastenecké cítenie, pocit príslušnosti k slovenskému národu. Vychádzať z jednotlivých oblastí Košického kraja, či dobre vyskúmaných oblastí. **Obsahová štruktúra materiálu je nasledovná:**

1. Základné informácie o regióne, zaujímavosti, história, rozdelenie
2. Mapa daného regiónu, vyznačené dediny, kultúrne bohatstvo
3. Nositelia tradícií
4. Obrázky krojov (jednotlivých dedín) aj s popisom

5. Texty niekoľkých piesní aj s notovou prílohou
6. Tanec s popisom
7. Domáce úlohy s využitím internetu, kníh, tímová práca detí
8. Opakovanie – otázky

Tento materiál vieme využiť aj pri propagácii na podujatiach Terra Incognita, a tak sa dostať do povedomia obyvateľstva. Správnym využitím môžeme napomôcť k zvyšovaniu kvality života obyvateľov kraja, čo je jeden z hlavných cieľov programu Terra Incognita.

V tomto roku sa ako prvá lastovička, uskutočnil v dňoch 26. – 27. septembra v Krásnohorskej Dlhej Lúke dvojdnový workshop pre remeselníkov a vinárov, ktorý bol zrealizovaný v rámci projektu **Nestratiť nič**. Projekt bol podporený z dotačnej schémy Ministerstva kultúry SR. Cieľom workshopu bolo overenie možností funkčného prepojenia aktérov v cestovnom ruchu s nositeľmi tradičnej ľudovej kultúry za účelom vytvorenia trvalo udržateľnej ponuky produktov a služieb. Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia Obecného zastupiteľstva z Krásnohorskej Dlhej Lúky, zástupcovia vinárov z troch vinohradníckych oblastí Košického kraja (Tokajskej, Kráľovskochľmeckej, Turniansko-abovskej) a remeselníci zo Združenia Gemerskí remeselníci.

• **Pripravujeme dotačný systém TI**

V roku 2014 sme pre zložitú situáciu vo financovaní nerealizovali Výzvu v dotačnej schéme na podporu rozvoja infraštruktúry. Výzva je spracovaná a pripravená na vyhlásenie pre rok 2015. Pripravili sme dve výzvy – bližšie v II. časti materiálu.

2. Perspektívy rozvoja programu Terra Incognita v roku 2015

Spojením všetkých týchto línií sme pripravili podmienky pre kvalitné a efektívne propagovanie atrakcií Košického kraja a zapojenie čo najväčšieho počtu miestnych aktérov. Svojou činnosťou v rámci programu Terra Incognita sme sa posunuli smerom k cestovnému ruchu, preto logickým vyústením všetkých našich aktivít je zlúčenie predmetov činnosti KC KSK a KOČR a vytvorenie silnej organizácie s jasnými kompetenciami a účinnými nástrojmi na realizovanie politiky podpory a rozvoja CR v kraji.

Začlenenie implementácie programu Terra Incognita do predmetu činnosti Krajskej organizácie cestovného ruchu znamená výhody najmä v:

- odstránení kompetenčných prekážok vo vzťahu k subjektom CR,
- presadení značky Terra Incognita ako jednotiaceho znaku vizuality Košického kraja,
- zvýšení trvalej udržateľnosti programu aj prostredníctvom vytvárania komplexnej ponuky CR,
- zlúčení prostriedkov pri propagácii a marketingových kampaniach dotačnej podpore.

Rozvojové aktivity programu Terra Incognita v roku 2015

Program Terra Incognita s jasne zadefinovanými nástrojmi v súčinnosti s kompetenciami KOČR, ktoré jej vymedzuje zákon o podpore cestovného ruchu č.91/2010 Z.z., je zárukou synergického efektu v riešení prezentácie kraja, ale aj v rozvoji partnerskej spolupráce s aktérmi v CR, samosprávami a ďalšími zainteresovanými subjektmi.

Získavanie návštevníkov z dostupných zdrojov

V nasledujúcom roku sa chceme sústrediť na získavanie návštevníkov zo zdrojov, ktoré sú dlhodobo dostupné, ale takmer automaticky ignorované.

Ak sa pozrieme na dlhodobé prieskumy návštevnosti atrakcií (zdroj: Štatistika SACR), **približne 80 % návštevníkov pochádza z domácich zdrojov**. Domáca turistika je teda najvyšším zdrojom návštevnosti a zahraniční turisti tvoria iba zvyšných 20 %. Dlhodobo sa však orientujeme na návštevníkov z cudzích krajín, čo len zvyšuje našu frustráciu, pretože v našich štatistikách len málo pribúda Japoncov, Nemcov, Holanďanov či Argentínčanov. Podobne náklady na propagáciu regiónu v inojazyčných verziách nekorešpondujú s počtom návštevníkov z cudziny.

Aktivizácia miestnych partnerov

Pre komfort návštevníkov kraja **potrebujeme aktivizovať lokálnych partnerov**. Sústredíme sa na **budovanie značky kvality**, ktorú budeme prepožičiavať najaktívnejším partnerom a najkvalitnejším poskytovateľom produktov, služieb a atrakcií v kraji. Okrem toho, že vyzdvihovaním kvality uľahčíme orientáciu návštevníkom kraja, využijeme najlepších partnerov na **propagáciu značky Terra Incognita** a zároveň poskytneme výhodu týmto partnerom. Ďalším krokom bude **iniciovanie partnerských sietí** v mikroregiónoch a neskôr vo väčších celkoch, aby návštevník kraja dostal atraktívnu ponuku v ktoromkoľvek partnerskom bode či zariadení a mohol tak prežiť aktívne čas, ktorý v našom kraji strávi. Odbúraním pracného vyhľadávania cieľových destinácií **chceme umožniť návštevníkovi prežiť v kraji svoj originálny príbeh**.

Posilníme spoluprácu so vstupnými bránami (Dobšiná, Košice, Kráľovský Chlmec, Krompachy, Michalovce, Moldava nad Bodvou, Rožňava, Spišská Nová Ves, Trebišov), ktoré majú potenciál na uspokojenie základných požiadaviek návštevníkov kraja a počas roka 2015 **budeme iniciovať vytvorenie minimálne dvoch ďalších vstupných brán** (Gelnica, Sobrance).

Podpora podujatí v kraji

Program Terra Incognita sa sústreďuje na rozvoj kultúrneho turizmu. Jeho neoddeliteľnou súčasťou je **podpora a propagácia vybraných podujatí**, ako sme už spomínali v úvode. Zvyšujeme kritériá na podporu, preto v roku 2015 ubudne TOP podujatí, aby sa medzi nimi objavili skutočne iba tie, ktoré nielen, že majú za sebou silnú tradíciu, využívajú témy, ktoré program Terra Incognita postavil ako svoje priority, ale predovšetkým majú potenciál pre ďalší rast.

Nerezignujeme však na podporu ďalších atraktívnych podujatí. Pripravili sme pre ne **Výzvu z dotačnej schémy programu Terra Incognita**. Významným prvkom tejto schémy je podpora podujatí, ktoré vznikajú v spolupráci viacerých partnerov, čiže opäť tu rezonuje podpora partnerstva.

Zamerané na vzdelávanie

Doteraz nedostatočne využitým potenciálnym partnerom pri propagácii programu Terra Incognita a napĺňaní jeho filozofie sú **školy**. Prostredníctvom **vzdelávacích programov, súťaží a projektov** chceme do spolupráce v programe pritiahnúť predovšetkým stredoškolákov, ale nebudeme zanedbávať ani žiakov ZŠ, pre ktorých chceme pútavou formou pripraviť aktivity na zvýšenie lokálpatriotizmu.

Pokiaľ ide o vzdelávanie, vraciame sa k myšlienke Akadémie Terra Incognita, ktorá pomôže záujemcom a aktívnym skupinám v kraji nadobudnúť zručnosti na úspešný prienik do oblasti cestovného ruchu.

Vlastné projekty

Ďalšou z priorít je realizácia vlastných projektov. Pre atraktívne predstavenie kraja, ponuku zážitkového spoznávanie a vnímania prostredníctvom príbehov pripravujeme vo vybraných lokalitách questingové trasy. Úspešná realizácia projektu osadenia QR kódov bude pokračovať v roku 2015 druhou etapou. Pripravíme nové tipy na výlety a sústredíme sa aj na vyhľadávanie nových cieľových bodov a cieľových miest.

V súvislosti so zavedením značky kvality pripravujeme v roku 2015 prehliadku nositeľov tohto ocenenia, na ktorej budú mať priestor pre nadväzovanie spolupráce s tour operátormi a médiami v oblasti cestovného ruchu.

Publikačná a prezentačná činnosť

V rámci publikačnej činnosti chceme v roku 2015 začať vydávať informačný mesačník Kam z mesta. Z tém programu Terra Incognita sa sústredíme na gotické kostoly na Gemeri a na Spiši a technické pamiatky na Gemeri.

Po zlúčení činnosti KC KSK a KOČR budeme ladiť aj naše webové prezentácie. Naším cieľom je vytvoriť z web stránok programu Terra Incognita encyklopédiu s podrobnými informáciami o cieľových bodoch a s kvalitnou fotodokumentáciou. Propagáciu aktivít obmedzíme na tie, ktoré sú tematicky spojené s obsahom programu. Ťažisko informácií o aktivitách sa presunie spolu s CRS na informačný web Kam z mesta.

Osobitnú kapitolu tvorí marketingová stratégia programu Terra Incognita. Prelína sa prakticky všetkými vyššie spomínanými oblastami a vytvára synergický efekt, vďaka ktorému postupne vytvárame obraz Košického kraja ako atraktívnej destinácie pre domácich i zahraničných turistov.

Partnerstvá – cesta k rýchlejšiemu rozvoju programu Terra Incognita

Doterajší vývoj programu Terra Incognita bol naplnený predovšetkým realizáciou vlastných projektov, pričom partneri sa do aktivít programu zapájali podľa potreby a bez dlhodobej stratégie. Partnerstvá ad hoc boli užitočné pri presadzovaní čiastkových krokov, z dlhodobého hľadiska však neprinášali zvyšovanie kvality programu Terra Incognita. Medzi takéto ad hoc spojenia môžeme zaradiť aj výzvy z dotačnej schémy, určené na podporu promo podujatí a skvalitnenie infraštruktúry. Napriek tomu, že bolo vytvorené hodnotné dielo, neodrazilo sa to na rozšírení ponuky a prehĺbení väzieb medzi realizátormi programu a aktívnymi aktérmi, ktorí boli úspešní pri získavaní prostriedkov z dotačnej schémy programu Terra Incognita.

V roku 2014 sme medzi sprievodné aktivity TOP podujatí zaradili informačné semináre, na ktorých sme počas celého roka získavali kontakty na konkrétnych poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu v konkrétnych destináciách (cieľových miestach) programu a zároveň sme vytvorili platformu na výmenu informácií a skúseností. Počas týchto informačných seminárov sme získali poznatky aj o pokusoch vytvárať partnerstvá na lokálnej úrovni a sieťovanie poskytovateľov služieb. V praxi sa to pretavilo do vzájomnej spolupráce medzi poskytovateľom ubytovania a majiteľom farmy, či medzi reštaurátorom a sprievodcom po hrade. V zásade však ide o krátkodobé spojenia.

Naším cieľom je aktívne vstúpiť do takýchto partnerstiev a podporiť ich z našej pozície. Ak sa totiž spoja partneri, poskytujúci rozličné služby a atrakcie, vzniká problém predovšetkým s propagáciou takýchto partnerstiev. Toto je náš priestor, v ktorom môžeme napomôcť budovanie pevnejších a dlhodobých väzieb tak, aby prinášali úžitok všetkým zúčastneným subjektom. Konkrétnym výstupom môže byť kombinácia tipu na výlet vo vybranej lokalite s popisom poskytovaných služieb a zliav u zúčastnených partnerov.

Výhodou sieťovania a budovania partnerstiev je, že netvorí uzavretý cyklus, ale dajú sa rozširovať a variovat' podľa vývoja situácie a požiadaviek zúčastnených strán. Nepriamo zvyšujú tlak na kvalitu poskytovaných služieb a vzájomnú súťaživosť (nikto nechce byť partnerom neúspešného projektu či myšlienky). Najúspešnejší partneri majú možnosť stať sa nositeľmi značky kvality ako partner programu Terra Incognita a teda ešte výraznejšie zviditeľniť región, v ktorom je vytvorená takáto sieť spolupracujúcich partnerov. Nositelia značky kvality sa stanú lídrami a kľúčovými partnermi programu.

Posilníme spoluprácu so samosprávami a majiteľmi, resp. správcami objektov, ktoré sú zahrnuté v zozname cieľových bodov a bodov záujmu programu Terra Incognita. Naším záujmom je zvýšiť ich angažovanosť v programe a skvalitnenie ponuky, súvisiacej s cieľovými bodmi.

Rovnako sa sústredíme na výraznejšie kontakty so vstupnými bránami, ktoré sú pre návštevníkov miestami prvého kontaktu s konkrétnymi službami a ponukou nášho kraja. Vo vzájomnej spolupráci musíme dosiahnuť skvalitnenie prezentácie týchto miest v programe Terra Incognita, aby sme zvýšili ich atraktivnosť.

Strategickým partnerom programu Terra Incognita sú informačné centrá, vďaka ktorým môžeme lepšie distribuovať informácie o cieľových miestach a bodoch, ponúkať tipy na výlety a predstavovať podujatia, realizované na tematických cestách. Okrem posilnenia vzájomnej komunikácie medzi programom Terra Incognita budeme iniciovať aj prehĺbenie kontaktov medzi informačnými centrami navzájom. V kraji momentálne pôsobí 20 informačných centier s celoročnou alebo sezónnou prevádzkou, ktorých potenciál ani zd'aleka nie je využitý:

- Turistické informačné centrum Dobšiná,
- Turistické informačné centrum Gelnica,
- Mestské informačné centrum Košice,
- Návštevnícke centrum Košice,
- Informačné centrum Moldava nad Bodvou,
- Turistické informačné centrum Rožňava,
- Informačné centrum Smižany,
- Turistické informačné centrum Spišská Nová Ves,
- Informačná kancelária Via Mirabilis Kluknava,
- Informačné centrum Michalovce,
- Informačné centrum Trebišov,
- Informačné centrum Veľké Kapušany,
- Turistické informačné centrum Hrabušice,
- Autocamping Podlesok,
- Infocentrum Slanec,
- Turisticko-informačná kancelária Vinné – Hôrka,
- Turisticko-informačná kancelária Kaluža,
- Turisticko-informačná kancelária Sobrance,

- Turistické informačné centrum Čerhov,
- Turistické informačné centrum Bodrogtour.

Zaujímavým partnerom programu Terra Incognita sa môžu stať miestne akčné skupiny (MAS), OOCR a mikroregióny. V roku 2015 budeme hľadať prienik spoločných tém, aby sme mohli efektívnejšie zasiahnuť väčší priestor a ponúknuť tak návštevníkom kraja väčšie možnosti výberu trávenia času.

Perspektívnymi partnermi na spoluprácu sú pre nás neziskové organizácie. Usilujú sa o skvalitnenie života ľudí, združujú proaktívne osobnosti, ktoré sa neuspokojujú s rutinným „riešením“ a sú zvyknuté pracovať v partnerstvách. Niektoré z nich sa úspešne uchádzali o podporu z dotačnej schémy na infraštruktúru a vytvorili dielo, výrazne presahujúce hodnotu dotácie. V roku 2015 s týmito združeniami naviažeme užšie kontakty a budeme hľadať spoločné témy, ktoré budeme môcť pretaviť do projektov, zameraných na propagáciu kraja.

Značka Terra Incognita – nástroj zvyšovania kvality služieb v cestovnom ruchu a nástroj podpory partnerstva

V programe Terra Incognita uvažujeme aj nad tým, ako využiť značku nielen ako marketingový nástroj, ale aj nástroj posilňovania postavenia programu a nástroj podpory vznikajúcich a existujúcich partnerstiev.

Vo svete sa bežne stretávame so značkou kvality a využívame ju na zorientovanie sa v ponuke. Je preto logické, že chceme naše doterajšie úsilie a skúsenosti zúročiť presadením vlastnej značky kvality, aby sme tak pomohli návštevníkom kraja zorientovať sa v našej existujúcej ponuke.

Hlavnou prioritou udeľovania značky je podpora poskytovateľov služieb v Košickom samosprávnom kraji, ktorých produkty sú pre kraj charakteristické a spájajú sa s tradíciami a históriou územia.

Cieľom je podpora kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu, miestnej ekonomiky, uchovávanie a rozvíjanie tradícií a kultúrnych hodnôt v kraji.

Značku, ktorou bude logo programu Terra Incognita v spojení s označením Partner programu, udeľuje Košický samosprávny kraj na základe rozhodnutia výberovej komisie na konkrétne objekty, produkty a služby, podujatia a aktivity alebo prevádzkovateľom, poskytovateľom služieb a organizátorom podujatí.

Značka kvality sa udeľuje na 2 roky.

Udelenie značky kvality sa uskutočňuje uzatvorením zmluvy o zaradení do siete certifikovaných služieb, objektov, podujatí a produktov cestovného ruchu Programu KSK Terra Incognita.

Predpokladom pre udelenie značky je splnenie kritérií. Kritériá sa delia na základné a bodovacie, pričom základné kritériá musí splniť každý uchádzač o získanie značky kvality.

K základným kritériám radíme predovšetkým:

- **súlad s dramaturgickým plánom programu Terra Incognita,**
- **jedinečnosť a originalitu** vo vzťahu k regiónu a
- **atraktivitu uchádzača** (objektu, služby, podujatia, produktu).

Bodovacie kritériá delíme ďalej podľa typu hodnotenej ponuky na:

- **kritériá pre pamiatky a atrakcie (objekty),**
- **kritériá pre podujatia,**
- **kritériá pre produkty a služby.**

Takéto detailné členenie sme zvolili preto, aby výber bol čo najviac transparentný a vylúčili sme možnosť subjektívneho hodnotenia. Pretože chceme, aby nositeľom značky kvality boli skutočne najkvalitnejší poskytovatelia služieb, produkty a podujatia, chceme ich podrobiť detailnému skúmaniu. S udelením značky kvality je spojený aj profit, preto považujeme za správne nastaviť takéto prísne pravidlá.

Pre udeľovanie značky nastavíme jednoduchý mechanizmus. Značka kvality sa bude udeľovať spravidla raz ročne. Postup pri udeľovaní značky bude nasledovný: zverejnenie výzvy, podanie žiadosti, kontrola formálnych náležitostí žiadosti, hodnotenie výberovou komisiou, rozhodnutie výberovej komisie, schválenie rozhodnutia o udelení značky, podpis zmluvy, udelenie značky a vystavenie certifikátu o oprávnení používať značku.

Podobný postup bude mať aj prehodnotenie existujúcich držiteľov značky kvality: hodnotenie dodržiavania kritérií, záver hodnotiacej komisie, návrh na ponechanie značky kvality alebo návrh na zrušenie oprávnenia používať značku kvality.

Podujatia Terra Incognita 2015 – výkladná skriňa kraja

Ak vynecháme krajské mesto, uskutoční sa v našom kraji počas roka vyše tisíc väčších podujatí. Vybrať z nich tie najlepšie nie je záležitosť na jeden, či dva roky. Je to dlhodobý proces, ktorý nám vďaka súťaživosti ponúka skvelú možnosť. Jednak vo vzájomnej konkurencii dosiahneme zvyšovanie kvality podujatí, jednak sa nám podarí nadviazať partnerstvá s novými aktérmi.

Skúsenosti s realizáciou Kľúčových podujatí TI v roku 2013 a TOP podujatí TI v roku 2014 viedli k ich hlbšiemu zhodnoteniu a analýze súčasného stavu. Prehodnotený bol potenciál realizátorov podujatí, ich organizačné a mediálne zručnosti, ale aj tvorivosť a originalita, ako aj schopnosť spolupráce s ďalšími subjektmi a vytváranie partnerstiev. Okrem toho boli analyzované samotné podujatia, ich možnosti ďalšieho rastu a udržateľnosti, či konkurencieschopnosti v celoslovenskom kontexte. Napokon boli zhodnotené aj miesta konania podujatí, regionálny aspekt, ich turistický potenciál, ponuka služieb a tiež kultúrno-historické, či prírodné danosti. V rámci tejto analýzy sme vzali do úvahy aj možnosti a kapacity organizácie, zabezpečujúcej implementáciu programu Terra Incognita a jej podiel aktivít zameraných na zabezpečenie TOP podujatí v porovnaní s plnením ďalších úloh, vyplývajúcich z implementácie programu.

Podujatia delíme pre rok 2015 nasledovne:

- **TOP podujatia** (vybrané podujatia na základe predchádzajúcich skúseností), ktoré musia mať nadregionálny dosah;
- **Podujatia podporené Výzvou** (mohli by sme ich nazvať podujatia Kam z mesta, pretože sem budú patriť akcie, ktoré pritiahnu pozornosť najmä mestského obyvateľstva v spádovej oblasti a zároveň majú potenciál rastu a presiahnutia regiónu.

Z pohľadu hodnotiteľov sa vykryštalizovali podujatia, ktoré spĺňajú v plnej miere požiadavky, kladené na TOP podujatie. Pri zostavovaní návrhu sme prioritne zohľadnili **turistický**

potenciál lokality, **rozmanitosť** podujatí v regióne, **regionálne rozloženie** podujatí, **návštevnosť**, **originalitu**, **atraktivitu** programu i prostredia, **žánrovú pestrosť**, **tradíciu**, **potenciál doplnkovej ponuky** atrakcií a služieb a v neposlednom rade aj **organizačné schopnosti** realizátorov podujatí. V roku 2015 plánujeme budovať nadstavbu TOP podujatiam v podobe vytvárania produktových balíčkov.

Prehľad navrhovaných TOP podujatí v roku 2015

Názov podujatia	Miesto konania	Termín	Oblasť
<i>Pankuškové fašiangy</i>	Krompachy – Plejsy	február – marec	Tradície, folklór, gastronómia, šport
<i>Vôňa agátu</i>	Malý Horeš	máj	Gastronómia
<i>Jánske ohne nad Šíravou</i>	Vinné	jún	Tradície, folklór, turistika
<i>Krásnohorské hradné hry</i>	Krásnohorské Podhradie	august	História, šport
<i>Podhorod'ské slávnosti</i>	Podhorod'	august	Folklór, tradície
<i>Tokajské vinobranie</i>	Čerhov	september	Tradície, gastronómia
<i>Margecianske fajnoty</i>	Margecany	október	Gastronómia, tradície
<i>Spišský Jeruzalem</i>	Spišská Kapitula	nie je ešte určený	História, duchovný festival

Podujatia, ktoré sa budú uchádzať o prostriedky na podporu cez Výzvu, budú musieť splniť kritériá a prejsť hodnotiacim procesom, ako o tom hovorí nasledujúca kapitola.

Významné lokálne podujatia zmapujeme v spolupráci s partnermi počas celého roka 2015. Výstupom bude podrobný kalendár podujatí na rok 2016.

Výzvy z dotačnej schémy programu Terra Incognita v roku 2015

V roku 2015 budeme realizovať výzvu z dotačnej schémy programu Terra Incognita. Poskytnutie pomoci je zamerané na posilnenie duchovných a kultúrnych hodnôt a rozvoj kultúrneho turizmu prostredníctvom vytvorenia trvalo udržateľnej ponuky kultúrnych, spoločenských a športových podujatí na území Košického samosprávneho kraja. Špecifickou prioritou výzvy je podporiť realizáciu kvalitných podujatí pre širokú verejnosť a rozšíriť ponuku kultúrneho vyžitia pre obyvateľov Košického kraja a jeho návštevníkov. Účelom podpory podujatí s nadregionálnym významom je zvýšenie návštevnosti kraja a posilnenie jeho pozície v ponuke cestovného ruchu.

Zámerom je vytvoriť atmosféru súťaživosti medzi organizátormi podujatí a podporiť také podujatia, ktoré majú potenciál ďalšieho rozvoja a už teraz využívajú danosti lokality, objektu, resp. niektorej témy programu Terra Incognita. Podporu získajú podujatia, presahujúce rámec lokálnych aktivít, ktorých ambíciou je v budúcnosti zaujať návštevníkov z celého Slovenska, prípadne zahraničia a úspešne prezentovať kraj a Terra Incognitu ako značku kvality.

Oprávnenými budú najmä projekty spracujúce históriu alebo príbehy miesta, či regiónu, aktívne využívajúce hmotné kultúrne dedičstvo priamo v podujatí alebo založené na tradíciách. Podporené podujatie by malo mať prvky interaktívnosti a multižánrovosti a vyznačovať sa originalitou zvolenej témy.

Podmienkou získania dotácie je aj zapojenie turistickej ponuky miesta konania a jeho okolia do programu a aktivít podujatia. Žiadateľ to musí realizovať na báze funkčného partnerstva s inými organizáciami.

Celková alokácia na výzvu predstavuje 48 000 eur a na jeden projekt je možné získať dotáciu minimálne vo výške 2 000 eur a maximálne 4 000 eur.

Výzva podporí projekty realizované na území Košického samosprávneho kraja v období **od 1. marca 2015 do 15. novembra 2015**. Oprávnenými žiadateľmi sú právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia so sídlom na území Košického samosprávneho kraja a organizácie, ktorých zakladateľom alebo zriaďovateľom je Košický samosprávny kraj, ak nezabezpečujú implementáciu programu Terra Incognita a nezúčastňujú sa na hodnotení a rozhodovaní o poskytnutí dotácie.

Podpora produktov cestovného ruchu je aktérmi v cestovnom ruchu, či samosprávami asi najviac vnímaná a vítaná. Preto sme pripravili ďalšiu výzvu, zameranú na podporu projektov drobného hmotného investičného charakteru, ktoré už sú alebo sa stanú súčasťou komplexných, netradičných a jedinečných ponúk produktov v cestovnom ruchu. Špecifikom tejto výzvy je, že projekty by mali byť zamerané na vytváranie nových, obnovenie zničených alebo revitalizáciu existujúcich hmotných objektov využiteľných v turizme. Projekty majú aktivizovať spoluprácu aktérov cestovného ruchu a kultúry v rozvoji drobnej infraštruktúry a pri aktívnych formách cestovného ruchu.

Podpora je obsahovo zameraná na dve oblasti, oživená história a zážitkové atrakcie. Kým prvá oblasť je orientovaná na turistické objavovanie histórie, osobností, legend, príbehov a tradícií viažucich sa k známym aj neznámym, či novo obnoveným hmotným pamiatkam, druhá má ponúknuť prírodné, kultúrne a historické danosti miesta prostredníctvom zážitkových foriem.

Oprávnenými budú projekty, ktoré prispievajú k vytvoreniu ucelenej ponuky produktov v oblasti cestovného ruchu, atraktívnej pre rôzne cieľové skupiny a budú realizované v partnerstve minimálne troch subjektov, z ktorých minimálne jeden je vlastníkom, správcom alebo nájomcom objektu, ktorý projekt rieši a minimálne jeden je podnikateľským subjektom v cestovnom ruchu.

Projekty by mali byť zamerané najmä na inovovanie, či obnovu existujúcich objektov tvoriacich ponuku alebo produkt cestovného ruchu, s konkrétnym zámerom ich ďalšieho využitia alebo vytvorenie nového objektu s návrhom jeho začlenenia do spoločnej ponuky alebo produktu.

Celková alokácia na výzvu predstavuje 50.000 EUR. Dotácia na projekt bude pridelená v rovnakej výške, akou prispeje aj žiadateľ o podporu. Na jeden projekt je tak možné získať dotáciu minimálne vo výške 2.000 EUR a maximálne 10.000 EUR, pričom spolufinancovanie žiadateľov predstavuje minimálne 50-percentné spolufinancovanie. Predpokladáme, že v tejto výzve podporíme cca 10 žiadateľov.

Vlastné projekty programu Terra Incognita v roku 2015

Pri realizácii programu Terra Incognita v roku 2015 nechceme rezignovať na vlastné projekty. Základným kritériom pri ich výbere a realizácii je dopad na propagáciu programu a zapojenie partnerov.

Celoročný projekt podpory a propagácie programu Terra Incognita s názvom Gombíková vojna sa bude uchádzať o podporu z dotačných prostriedkov Ministerstva kultúry SR na rok

2015. Jeho princípom bude masívna distribúcia značky Terra Incognita a zasiahanie čo najširšieho publika. Do projektu bude možné zapojiť každého návštevníka nášho kraja, ktorý venuje gombík zo svojho oblečenia (alebo si za symbolický poplatok kúpi gombík z našej ponuky) a odovzdá svoje kontaktné údaje, aby mohol byť zapojený do záverečného žrebovania odmiern. Počas celého roka budeme zverejňovať miesta, z ktorých k nám prišli návštevníci na virtuálnej mape sveta, ale aj na paneli vo vybranom obchodnom centre. Každý účastník projektu získa ako odmenu za svoj gombík (button) s logom programu Terra Incognita. V záverečnom žrebovaní budú rozdane ceny od partnerov (dovolenkové a wellness pobyty, poznávacie výlety, zľavy na služby, materiály o kraji...) Náklady na tento projekt dosiahnu zlomok z nákladov, potrebných na takú masívnu kampaň, navyše očakávame na tento projekt významný mediálny ohlas.

Na podporu TOP podujatí a podporu myšlienok programu Terra Incognita pripravujeme na rok 2015 **Cestovateľský pas**, určený predovšetkým pre deti. Hravou formou im ponúkne možnosť zoznámiť sa s celým krajom, navyše každý účastník bude zaradený do záverečného žrebovania. Tento projekt je postavený na myšlienke win – win. Výhrou bude už samotná účasť v projekte (spoznávanie, objavovanie a zažívanie kraja a jeho atrakcií), rovnako ako bude výhrou výraznejšia distribúcia návštevníkov do cieľových bodov a k službám partnerov.

Zorganizovanie medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie s cieľom vytvorenia partnerstiev s rôznymi cieľovými skupinami a identifikovanie prieniku pre možnosti budúcej spolupráce patrí medzi naše priority. Prierezovou témou konferencie bude cestovný ruch v prepojení na podporu aktivít v kultúrnej oblasti, v športe a tradíciách viažucich sa na príslušný región a jeho potenciál. Pri koncipovaní bude dôraz kladený na vytváranie a podporu partnerstiev v rámci Košického kraja a jeho prepojenia na ostatné regióny vrátane medzinárodnej spolupráce.

Dlhodobu pracujeme na projekte zameranom na **rozvoj spolupráce s Oblastnou radou Zakarpatskej Ukrajiny**. Obsahom spolupráce je integrácia informačných portálov a propagačných aktivít regiónov na oboch stranách hranice. Naším partnerom v tomto projekte je ARD Transcarpathia UA.

Na **tradičnú ľudovú kultúru** a propagáciu vínnych ciest sa zameriavame v projekte **Vínko naše vychodňarske**. Partnermi v tomto projekte budú Združenie Gemerských remeselníkov, Villa Cassa a Východoslovenské múzeum.

Po úspešnej realizácii a pozitívnych ohlasoch na **projekt QR kódov** v roku 2014 pripravíme druhé kolo projektu v roku 2015. Využijeme pritom skúsenosti z prvého kola a rozšírenou variabilitou ponúkame návštevníkom kraja viac informácií o cieľových bodoch a bodoch záujmu programu Terra Incognita.

Medzi významné projekty bude určite patriť **spolupráca s tímom EHMK 2015 Plzeň**, ktorý určite sledoval priebeh EHMK 2013 a tak k základným témam svojej kampane zaradil propagáciu celého kraja, čo v prípade projektu EHMK 2013 Košice nevyšlo.

V oblasti marketingu sa sústredíme na **skvalitnenie obsahovej i fotografickej časti web stránok** terraincognita.sk a rozšírenie ponuky aj na aplikáciu pre tablety a mobily.

Vyhľadáme a využijeme nástroje na zvýšenie interaktivity web stránok. Uvažujeme pritom o spolupráci so študentami vysokých škôl.

Využijeme priestor na propagáciu programu Terra Incognita počas výstavy **EXPO 2015 Miláno**. V spolupráci s K13, TUKE, VSG a Visit Kosice pripravujeme sériu projektov, ktoré okrem dosahu na propagáciu regiónu dosiahnu synergický efekt práve počas EXPO 2015.

Pripravujeme projekt simultánnej výstavy mladých umelcov z Košického kraja, ktorého výstupom bude **ART MAP Košice region**. Doplní ponuku špecializovaných info materiálov RIB a zároveň bude súčasťou promo akcií k téme EHMK 2013 na EXPE 2015.

Ďalším zaujímavým projektom bude projekt zameraný na prípravu a **realizáciu kolekcie suvenírov Košice region**, ktorú pripravia študenti katedry dizajnu FU TUKE. Kolekcia bude reprezentovať región na EXPO 2015 v Miláne a zároveň z dlhodobého hľadiska doplní ponuku produktov v RIB-e. Cieľom tohto projektu je prepojenie akademickej obce s programom Terra Incognita. Projekt budeme realizovať v spolupráci s Fakultou umení TUKE.

Nemenej dôležitý bude projekt, prostredníctvom ktorého sa budeme usilovať o **začlenenie Regionálnej výchovy a tradičnej ľudovej kultúry** ako prierezového predmetu. S tým úzko súvisí vydanie pracovných zošitov cielene obsahovo špecifikovaných pre potreby konkrétnych ročníkov. Obsahovo by mali byť plnohodnotnými učebnými pomôckami k čomu prispeje aj vypracovanie metodiky k Regionálnej výchove a tradičnej ľudovej kultúry. K procesu tvorby a výroby by mali byť prizvaní odborníci, ktorí budú zároveň zastrešovať úlohu odborných garantov.

Využijeme doterajšiu spoluprácu s amatérskymi fotografmi a výtvarníkmi a v rámci série plenérov budeme dokumentovať tematické cesty na Zemplíne (vínna, gotická a železná).

Medzinárodné kontakty medzi klubmi fotografov chceme pretaviť do rozšírenia ponuky atraktívnych destinácií, zaradení medzi cieľové body programu Terra Incognita.

Na podporu TOP podujatí plánujeme pripraviť **plenér so zameraním na tvorbu kašírovaných sôch**, ktoré budú vystihovať tematiku týchto akcií. Nadviažeme tak na úspech bábok – maskotov, ktoré boli uvedené na TOP podujatí 2014 Margecianske fajnoty a mali veľmi výrazný a pozitívny ohlas u obecnstva.

Medzi projekty radíme i **publikačnú činnosť**, ktorú realizujeme v rámci programu Terra Incognita. Po úspešnom vydaní publikácie **Spríevodca zaujímavosťami Košického kraja** pripravíme jeho jazykové mutácie **v angličtine, nemčine a maďarčine**.

TOP 5x5 je vzorom pre edíciu novej série **Tipy na výlety**, ktorá sa sústreďí na vytvorenie ponuky jednoduchých a víkendových výletov vo vybraných lokalitách. Túto edíciu budeme pripravovať s partnermi a bude preto obsahovať aj ponuku na využitie služieb v aktuálnej sezóne. Vytvoríme tak návrhy pre produktové balíky, ktoré bude možné ponúkať prostredníctvom tour operátorov.

V roku 2015 pripravíme **vydanie tematických publikácií o gotických kostoloch na Gemerí**, ktoré sú známe svojou nádhernou freskovou výzdobou, **o technických pamiatkach na železnej ceste a gurmánskej tradícii vínnych ciest**. Partnermi pri zostavovaní týchto publikácií budú opäť aktéri, ktorí sa zapájajú do podujatí a aktivít programu Terra Incognita.

Celosvetový trend ostatných rokov je **zážitková turistika, predstavovanie krajiny cez príbehy, „ochutnanie“ destinácií**. Máme k dispozícii výstupy projektu Pamäť ľudu, z ktorých budeme čerpať pri zostavovaní „príbehovej príručky“ po tematických cestách. Naším cieľom je, aby sme návštevníkov vtiahli do histórie a tradícií kraja, aby sme im poskytli príležitosť „ochutnať“ zvyky a na vlastnej koži si vyskúšať genia loci vybraných miest. Našími „partnermi“ sa v nasledujúcom období stanú **zbojník Mišo Vdovčík z Henkoviec, majster Konrád zo Spišskej Novej Vsi či maliar Theodor Jozef Mousson zo Zemplína**.

Na ilustrácie publikácií využijeme **výstupy z fotografických a výtvarných plenérov**, ktoré sa od roku 2011 uskutočnili v rámci aktivít KC KSK na tematických cestách programu Terra Incognita. Samostatnou kapitolou publikačnej činnosti bude **séria pracovných zošitov pre deti zo ZŠ**. Po zhodnotení pilotných projektov pracovných zošitov pripravíme aktualizované verzie a pracovné zošity z ďalších tematických oblastí (**Príroda nášho kraja, Historické udalosti, Významné osobnosti** a pod.).

Vzdelávacia akadémia Terra Incognita

Už pri vzniku programu sa uvažovalo o založení systému vzdelávania. Ak totiž program Terra Incognita deklaruje, že jeho cieľom je zvýšenie kvality života obyvateľov kraja, nemôže fungovať iba ako distribútor aktivít smerom ku kraju bez získavania partnerov a zvyšovania povedomia obyvateľov o priestore, v ktorom žijú.

Pri vzdelávaní treba brať do úvahy rôzne cieľové skupiny a ich rozličné potreby. Inak pristupujeme k deťom, inak k dospelým.

Pre deti pripravujeme pracovné zošity, prostredníctvom ktorých budú nadobúdať poznatky o kraji a upevňovať svoj vzťah k miestam, kde žijú. Je to dôležité predovšetkým kvôli tomu aby sme v najmladšej generácii vzbudili záujem a posilnili ich vzťah k rodnému kraju. Len človek, hrdý na miesta, ktoré sú jeho životným priestorom, dokáže predstaviť tieto miesta a využiť ich potenciál. Človek, odchovaný konzumom, je ľahostajný a z hľadiska rozvoja kraja neperspektívny, vždy bude iba pasívne prijímať, to, čo mu bude ponúknuté.

Pracovné zošity otestujeme na vybraných skupinách v spolupracujúcich školách, aby sme ich – obohatené o poznatky z testovania a pripomienky pedagógov z praxe, mohli využiť pri vzdelávaní v rámci celého kraja.

Výhodou tohto modelu je jeho multiaplikovateľnosť.

Ponuka vzdelávania pre dospelých – našich zámerom je získať akreditáciu na vybrané oblasti vzdelávania v cestovnom ruchu tak, aby úspešný absolvent nášho vzdelávacieho cyklu získal všeobecne uznávaný certifikát.

Oblasti, ktorým sa budeme venovať:

- **poskytovanie služieb v cestovnom ruchu**, predovšetkým ubytovanie a stravovanie (mnoho atraktívnych miest v programe Terra Incognita nemá zodpovedajú služby v tejto oblasti, resp. nemá žiadne),
- **sprievodca v CR so zameraním na vidiecku turistiku** (mestských sprievodcov je dosť, ale kvalifikovaných sprievodcov krajinou takmer nemáme).

Program Terra Incognita – produkt kreatívneho turizmu

Všetky naše aktivity sústredené v programe Terra Incognita vytvárajú komplexnú základňu pre rozvoj kreatívneho turizmu. Súčasný turista sa výrazne odlišuje od zaužívaného modelu konzumenta, spokojného a prispôsobivého miestnej ponuke. Hľadá viac – vyhľadáva aktívne zážitky, príbehy, netradičné atrakcie, chce priestor, v ktorom sa vyskytne prežiť naplno a na vlastnej koži. Zároveň odmieta nastavené štandardy, ktoré ho nedokážu osloviť. Máme pred sebou cestu, na ktorej chceme zaujať náročného návštevníka, vyhľadávajúceho iné zážitky. Terra Incognita má lákať objavovateľov. A naším cieľom je, aby od nás odchádzali spokojní a s chuťou vrátiť sa.

Záver

Program Terra Incognita dostáva začlenením do činnosti Krajskej organizácie cestovného ruchu nový impulz. Posilnia sa jeho doterajšie výhody – zameranie na kultúrny turizmus, ponuka zážitkového spoznávania atraktivít kraja, budovanie partnerstiev, podpora partnerov prostredníctvom dotačnej schémy, tvorba a realizácia vlastných projektov, silný marketing. Spojením s nástrojmi na podporu rozvoja cestovného ruchu vznikne synergický efekt, ktorý posilní pozíciu kraja v oblasti prezentácie a propagácie. Kraj na okraji Európskej únie tak získava šancu dostať sa do stredu jej pozornosti. Cesta k tejto méte je dlhá a náročná, prináša však predovšetkým zisk. Najcennejšie sú poznatky a skúsenosti návštevníkov kraja, ich spätná väzba na to, čo v kraji videli a zažili. Vzájomné vzťahy a dôveru zasa posilňuje komunikácia s partnermi, poskytujúcimi služby v CR, organizátormi podujatí v kraji, ale aj so samosprávami, združeniami či mikroregiónmi.

Spojenie skúseností, tvorivého prístupu a rozvojových impulzov prinesie kraju pridanú hodnotu v podobe väčšej návštevnosti, zvýšenia záujmu o dianie v kraji a v neposlednom rade vznikne aj tlak na poskytovateľov služieb, čím sa bude pôsobiť na zvyšovanie kvality služieb. Ďalším efektom bude priestor na budovanie nových kapacít a služieb, čiže program Terra Incognita naplní svoj ďalší cieľ – zvyšovať kvalitu života ľudí v kraji.

13 TOP podujatí programu Terra Incognita uskutočnených v roku 2014

- **Pankuškové fašiangy, Krompachy, 28. 2. - 1. 3. 2014**

Program

Podujatie sa konalo v rekreačnom stredisku Krompachy – Plejsy a jeho organizátorom bolo Mesto Krompachy. Prvý deň program spestrili najmä členovia folklórnych súborov z Krompách a okolia. Parádny koč z Krompách priviezol aj fašiangové maškary. Deti z blízkych škôl mali pôvodne stavať snehové sochy, ale keďže sneh z Plejsov už zmizol, kreslili obrazy na fašiangové témy. Vyhrál obrázok, ktorý zachytil aktuálnu tému, misu plnú pankušiek. Dvakrát v tento deň sa do diania na scéne mohli zapojiť aj návštevníci. Prvýkrát v súťaži v jedení langošov a druhý raz v pití vareného vína. Vždy išlo o to, kto prvý zje, či vypije svoj prídel. No a víťazi sa nielen najedli alebo napili, ale získali aj ceny od Hotela Plejsy – pobyt v ich wellnese alebo večer v hoteli. Záver piatkového večera patril zábave pri piesňach hudobnej skupiny Olympic v podaní prešovského Olympic revivalu alebo pri tónoch ľudovej hudby Hvizdošovci. Veselá fašiangová nálada bola na Plejsoch aj nasledujúci deň. Ráno začalo pravou dolnozemskou zabíjačkou. Tradičné zabíjačkové špeciality pripravovali Slováci z rumunského Nadlaku a aj v tomto roku sa po nich len zaprášilo. Na pódiu sa o dobrú náladu starala zábavná dvojica gazdičko a gazdiná, ale tiež deti z folklórnych súborov Jadlovček z Margecian a Krompašanček z Krompách. Poriadnu dávku ľudových piesní a tancov priniesli medzi návštevníkov aj členovia folklórneho súboru Kalina z Kolinoviec a domáceho Krompašana. V jedení pankuškov mohli súťažiť deti aj dospelí. Detský víťaz odchádzal s detským ski pasom a cenou pre dospelého bol voľný vstup do wellness Hotela Plejsy pre dve osoby. Návštevníci si mohli zasúťažiť tiež v pití kvasinkového piva a jedení klobások. Podvečer sa priblížil čas pre najsmutnejšiu časť podujatia – pochovávanie basy. Svojim humorne predvedeným vystúpením na konci tohoročných fašiangov basu pochovala folklórna skupina Borovničak z Vojkoviec. Podujatia sa zúčastnilo asi 1 500 návštevníkov.

Propagácia podujatia zo strany organizátora bola na nadregionálnej úrovni, možno by bolo užitočné v budúcnosti využiť aj sociálne siete, ktoré v tomto roku ostali nevyužitú. V zmysle zmluvy organizátor dodal s vyhodnotením aj fotodokumentáciu z podujatia v elektronickej podobe. Fotodokumentácia je v požadovanej kvalite a formáte.

Program Terra Incognita bol propagovaný formou jeho loga na všetkých billboardoch a letákoch propagujúcich podujatie, ako aj v propagácii v Krompašskom spravodajcovi. Počas trvania podujatia boli logá programu a KSK umiestnené na pódiu a program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli propagované moderátorkou v zmysle zmluvy. Organizátor taktiež vytvoril priestor pre propagačný stánok Terra Incognita v priestoroch Hotela Plejsy a umožnil KC KSK realizáciu a tiež spolupracoval pri uskutočňovaní ankety o programe Terra Incognita na podujatí.

Hodnotiaci hárok organizátora

Ako vyplýva z hodnotiaceho hárku organizátora najväčší počet návštevníkov bol z Krompách a okolia - 75 %, celkovo až 90 % ich bolo z Košického kraja a 5 % tvorili zahraniční návštevníci. Z pohľadu veku návštevníkov to vyzeralo nasledovne – 5% tvorili deti do 6 rokov, do 15 rokov ich bolo 10 %, 35% návštevníkov boli mladí ľudia od 15 do 25 rokov,

Ľudí do 60 rokov veku prišlo 45% a 5% boli návštevníci nad 60 rokov. Väčšina návštevníkov bola spokojná s programom, organizáciou a informovanosťou o podujatí a pozitívne hodnotili aj služby a dostupnosť miesta konania. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku.

Záver

Tohoročné fašiangy sa konali v posledný fašiangový víkend, v takmer jarnom počasí a chýbal im najmä sneh, pretože ide o zimný festival. To trochu ubralo na ich jedinečnej atmosfére a obmedzilo, či znemožnilo aj realizáciu niektorých plánovaných aktivít. Napriek tomu bol plánovaný program podujatia dodržaný a naplnený. V ďalších ročníkoch by bolo dobré získať do programu známejšieho umelca alebo súbor a obohatiť podujatie o komunitnú aktivitu, do ktorej by sa zapojilo, čo najviac návštevníkov. Organizátor plánuje pokračovať v konaní tohto podujatia aj v budúcom roku.

Kvôli nejednoznačnosti podmienok finančnej podpory Top podujatí Terra Incognita nešlo o klasické Top podujatie v zmysle naplnenia cieľov týchto podujatí (nerealizovala sa ani krátkodobá a dlhodobá turistická ponuka). Bolo pripravované a realizované len organizátorom Mestom Krompachy. Bez vstupu KC KSK do dramaturgie a prípravy programu a bez marketingovej podpory z programu Terra Incognita získali Pankuškové fašiangy skôr charakter trvalo podporovaného podujatia. Tieto skutočnosti ovplyvnili aj úroveň podujatia a jeho význam v tomto ročníku možno považovať viac za lokálny.

• Poklad sklenenej pani, Dobšiná, 6. -7. 6. 2014

Program

Podujatie, ktorého hlavným organizátorom bolo Mesto Dobšiná, sa prvý deň konalo na Námestí baníkov v Dobšinej, ktoré sa naplnilo remeselníkmi z rôznych oblastí Horného Gemera a okolia. Remeselný jarmok ponúkol pohľad do starodávnych remesiel – či už to boli hrnčiari, výrobcovia šindľov, rezbári, tkáčky, paličkárky, kováči, košíkari, perníkari, výrobcovia píšťaliek a fujár, výrobcovia šúpolienok, zvonkári, výrobcovia krpcov, brašní a opaskov. Veľký záujem bol aj o prezentáciu včelárov so živým úľom a ochutnávku včelárskych výrobkov. Aj poľovníci prezentovali svoje trofeje a vo svojom stánku ponúkali okolooidúcim chutný guláš z diviny. Pedagógovia a žiaci Centra voľného času a Základnej umeleckej školy počas tvorivých dielní učili deti rôzne výtvarné techniky. S ohlasom sa stretla aj šikovnosť rezbára, ktorý pred zrakmi divákov za pomoci motorovej píly vyrezával sochu permoníka. Remeselného jarmoku sa zúčastnilo 27 remeselníkov a takmer v každom stánku si bolo možné aj vlastnoručne vyskúšať remeslá.

V dopoludňajšom programe na pódiu účinkovali deti z miestnych škôl, predškolských zariadení a záujmových združení. Svojim dielom prispeli do programu aj deti z detského folklórneho súboru Gemerčatá, ktoré v programe s názvom Od Ďura do Jána, priblížili divákovi hry, tance a zvykoslovia, ktoré patria k tomuto obdobiu. V programe Už Turek ide spolu účinkovali členovia folklórneho súboru Gemer, skupina historického šermu SARUS a zopár miestnych ochotníkov, ktorí v scénickom programe priblížili historické udalosti mesta Dobšiná – starodávnu voľbu richtára, ktorá sa podľa tradície vykonávala vážením kandidátov a vpád Turkov do Dobšinej. Popoludní účinkovali miestny folklórny súbor Gemer a Čačinare zo Spišskej Novej Vsi a uskutočnila sa voľba najkrajšej Sklenenej pani z miestnych dievčat, ktoré vo svojich kostýmoch predviedli vlastnú predstavu tejto dobšinskej legendy. Slávnostného odhalenia sa dočkala aj drevená socha Sklenenej pani,

od rezbára Martina Kalmana. Celodenný maratón programov zakončilo vystúpenie miestnej skupiny SEXIT a koncert legendárnej českej hudobnej skupiny OLYMPIC s nestárnúcim Petrom Jandom. V sobotu sa program presunul do miestneho lesoparku Ramža, kde boli pripravené aktivity a vystúpenia nielen pre deti. Hľadali poklad Sklenenej pani, indície im dávali malí permoníci a tí najšikovnejší nakoniec našli ozajstný poklad aj Sklenenú pani. Na návštevníkov čakala kúzelnícka a balónová šou, jazda na koníkoch, lukostreľba, rodinný viacboj, jazda na kočoch, ukážky práce s koňmi a lesnej pedagogiky, súťaž v rezaní a rúbaní dreva a mnoho ďalších súťaží. O skvelú náladu sa počas celého dňa postarala country hudobná skupina Betliarske vidly a večer ukončil veselý Country bál v kultúrnom dome. Odhadovaný počet návštevníkov bol 3200.

Krátkodobá turistická ponuka

Po prvýkrát sa do organizovania akcie zapojili aj miestni podnikatelia. Návštevníci mali možnosť okrem tradičného programu zavítať za zvýhodnené vstupné aj do kaštieľa v Betliari, do Dobšinskej ľadovej jaskyne, lanového parku Tarzánia, na jazdu na koňoch na Ranči pod Ostrou Skalou, či do penziónu Calisto, kde počas podujatia Poklad sklenenej pani poskytovali výrazné zľavy.

Propagácia podujatia organizátorom bola v tlači, televízii, na webe, aj veľkoplošnou reklamou na regionálnej úrovni. V zmysle zmluvy organizátor dodal s vyhodnotením aj fotodokumentáciu z podujatia v elektronickej podobe. Fotodokumentácia je v požadovanej kvalite a formáte.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita sa uskutočnila formou zverejnenia jeho loga na všetkých billboardoch a letákoch propagujúcich podujatie, ako aj v propagácii v Dobšinských novinách. Počas trvania podujatia boli logá programu a KSK umiestnené na pódiu a program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli propagované moderátormi v zmysle zmluvy. Organizátor taktiež pripravil propagačný stánok Terra Incognita, prvý deň na námestí v Dobšinej v blízkosti turistického informačného centra a druhý deň na Ramži v blízkosti pódia a umožnil KC KSK realizáciu ankety o programe Terra Incognita na podujatí a v prvý deň ju uskutočňovali aj pracovníci ich informačného centra.

Hodnotiaci hárok organizátora

Ako vyplýva z hodnotiaceho hároku organizátora najväčší počet návštevníkov bol priamo z Dobšinej - 70 %, z ostatných miest Košického kraja ich bolo 26%, zo zvyšku Slovenska boli 3 % a len 1 % tvorili zahraniční návštevníci. Z pohľadu veku návštevníkov to vyzeralo nasledovne – 10% tvorili deti do 6 rokov, do 15 rokov ich bolo 15 %, 20% návštevníkov boli mladí ľudia od 15 do 25 rokov, ľudí do 60 rokov veku prišlo 40% a 15% bolo návštevníkov nad 60 rokov. Väčšina návštevníkov bola spokojná s programom a organizáciou podujatia, menej spokojní boli s informovanosťou o podujatí, službami a dostupnosťou miesta konania. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku.

Záver

Aj v tomto roku bolo prvý deň podujatia nepriaznivé počasie, dážď a chlad vyhánal návštevníkov z námestia v Dobšinej. Pretože sa podujatie začalo už dopoludnia v bežný pracovný deň, malo až do podvečera ráz miestneho podujatia aj to viac-menej pre deti a mládež. Až podvečer sa objavili návštevníci z okolia a najviac ich bolo až na koncerte skupiny Olympic. Druhý deň v lesoparku Ramža mal aj vďaka slnečnému počasiu príjemnú, rodinnú atmosféru. Ale neexistencia akýchkoľvek orientačných a informačných tabúl, ktoré by na miesto konania nasmerovali cudzieho návštevníka, opäť z toho spravila miestnu udalosť pre domácych. Aktivity a súťaže pre deti a dospelých boli dobre pripravené, no využili ich iní

ako domáci, len v mizivom percente. Celé podujatie aj napriek snahe organizátora a jeho akceptácie pripomienok kreatívneho tímu aj zo strany KC KSK vyznelo ako miestna udalosť, hlavne z pohľadu návštevnosti a druhý deň aj z hľadiska skladby programu. Určitý posun v podujatí priniesla KC KSK iniciovaná krátkodobá turistická zľavnená ponuka, ktorú využili najmä cudzí, nie domáci návštevníci podujatia. Podujatie v tejto podobe a v tomto termíne konania, napriek snahe a úsiliu organizátorov, nemá potenciál stať sa nadregionálnym podujatím pre návštevníkov Košického kraja.

Top podujatie Terra Incognita lepšie vyznie, aj jeho ciele sú efektívnejšie naplnené, ak je realizované ako samostatné podujatie, a nie ako súčasť iného podujatia. V prípade Dobšinej sa stalo súčasťou Dní mesta a tradičných turických sviatkov. Navrhujeme Top podujatie TI Poklad sklenenej pani organizovať ako samostatné podujatie, ktoré sa nemusí konať každoročne. Ak by sa už malo spojiť s nejakým tradičným podujatím, možno by stálo za uvažovanie spraviť ho v čase realizácie furmanských pretekov, podujatia s medzinárodnou účasťou. Aj samotné miesto konania, nie priamo v meste, ale pri žrebčine, by mu dalo iný rozmer a bolo by turisticky prítiahlivejšie aj pre iných ako domácich návštevníkov. Samozrejmosťou je zlepšenie značenia a existencia orientačných tabúl pre návštevníkov.

- **Jánske ohne nad šíravou, Vinné, 21. 6. 2014**

Program

Popoludnie pri jazere Vinné prinieslo návštevníkom pár prekvapení. Mohli si prezrieť exponáty Gitarového múzea zo Sobraniec, ktoré časť svojej expozície prenieslo do prírody alebo ochutnať čarovný svätójánsky čaj, receptúru ktorého si mohli odnieť domov, pretože bola odtajnená priamo jeho výrobcami. V uličke remesiel našli svoje miesto remeslá ako tkanie, plstenie, paličkovaná čipka, zdobenie medovníčkov, slamienkárstvo a korytárstvo. Na deti čakalo rozprávkové mestečko Tašíkovo a v ňom množstvo hier, tvorivých dielní a súťaží, v ktorých dokázali svoju šikovnosť, hravosť, či fantáziu. Hipocentrum zas deťom ponúklo možnosť zajazdiť si na koni. Okolo 15.00 hod. sa sformovala takmer 200-členná skupina, ktorá sa vydala na hrad. V lese pod hradom si na nich počkali vinianski čerti a svoje strašenie zamerali najmä na deti. Tie sa mohli pred únosom do pekla zachrániť, ak vedeli čertom zaspievať alebo povedať nejakú básničku. Také deti odmenili sladkosťou. Čertovský prepád napokon ukončila hradná posádka, ktorá zahнала čertov a turistov odprevadila až na hrad. Tu už na nich čakal výklad o hrade, ale najmä hradný pán, alchymista. Svojimi zázračnými pokusmi ohúril predovšetkým deti, ktorým poskytol aj prvú indíciu na hľadanie pokladu, ktorý ukrývali hradné múry. Ďalšie indície deťom za vyriešenie hádanky ponúkali pekné čertice. Konečne sa poklad podarilo nájsť v pivnici, kam ho ukryli samotní čerti. Po sladkom poklade sa len zaprášilo a podobne aj po malom občerstvení v podobe klobások a slaninky. Večer na pódiu pri jazere začali divadelné jednoaktovky ochotníckeho divadla VIDI z Vinného a blok spevu, hudby, tanca a hovoreného slova nazvaný Večar na valaľe, v ktorom sa predstavili Zemplínski heligonkári a folklórne skupiny Viňančan z Vinného a Hatalovčan z Hatalova. Potom sa k slovu dostali svätójánske zvyky v podaní folklórnej skupiny Viňančan, ktoré vyvrcholili zapálením vatier. Podľa hlavného organizátora Obce Vinné návštevníkov podujatia bolo odhadom 2 000.

Krátkodobá turistická ponuka

Okrem bohatého programu sa podarilo vytvoriť aj bohatú zľavnenú turistickú ponuku okolia Vinného. Zľavy pre návštevníkov podujatia boli pripravené predovšetkým na neďalekej Zemplínskej šírave. Výletná loď Zemplín poskytla až 50-percentnú zľavu, vstup do rekreačnej

oblasti Hôrka bol celý deň zadarmo a na tunajších tenisových kurtoch ste mohli využiť tiež 50-percentnú zľavu. Hipocentrum Hôrka malo 15 % zľavu na všetky služby a zadarmo bolo možné navštíviť Zemplínske múzeum v Michalovciach a Gitarové múzeum v Sobranceiach.

Propagácia podujatia bola riešená najmä prostredníctvom plagátov, letákov a pozvánok, ktoré boli rozmiestnené v katastri obce Vinné, ale aj v susedných obciach v okolí Zemplínskej šírave. Pozvánky boli doručené do všetkých domácností obce a na prevádzky pôsobiace v cestovnom ruchu v oblasti Zemplínskej šíravy a Vinianskeho jazera. V elektronickej podobe boli distribuované na obecné a mestské úrady Košického samosprávneho kraja a do informačných centier celého východného Slovenska. Okrem toho o podujatí informovala webová stránka organizátora a miestny rozhlas obce Vinné. Možno konštatovať, že propagácia bola zameraná najmä na región, ale cez miestne samosprávy sa snažili aj o celokrajský záber. V zmysle zmluvy organizátor dodal s vyhodnotením aj fotodokumentáciu z podujatia v elektronickej podobe. Fotodokumentácia je v požadovanej kvalite a formáte.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita bola na mieste konania realizovaná v podobe prezentačného stánku, ktorý bol umiestnený na začiatku „Uličky remesiel“. Na pódiu boli v zmysle zmluvy umiestnené bannery s logami programu Terra Incognita a Košického samosprávneho kraja. Na všetkých propagačných materiáloch bol dodržaný jednotný vizuál Top podujatí Terra Incognita. Na webovej stránke obce www.vinne.sk boli umiestnené informácie o finančnej podpore podujatia z programu KSK a dlhodobo je vytvorené hypertextové prepojenie na web stránku www.terraincognita.sk. Program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli propagované moderátorkou v zmysle zmluvy. Organizátor umožnil KC KSK realizáciu ankety o programe Terra Incognita na podujatí, pomáhali ju realizovať aj pracovníci Zemplínskeho osvetového strediska.

Z hodnotiaceho hárku organizátora vyplynulo, že najväčší počet návštevníkov bol priamo z ostatných miest Košického kraja až 75%, zo zvyšku Slovenska boli 4 %, 1 % tvorili zahraniční návštevníci a miestnych účastníkov bolo 20%. Podľa veku návštevníkov to vyzeralo nasledovne – 10% tvorili deti do 6 rokov, do 15 rokov ich bolo 25 %, 15% návštevníkov boli mladí ľudia od 15 do 25 rokov, ľudí do 60 rokov veku prišlo 40% a 10% bolo návštevníkov nad 60 rokov. Návštevníci boli spokojní s programom, organizáciou podujatia a s dostupnosťou miesta konania, menej spokojní boli s informovanosťou o podujatí a službami. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku.

Záver

Podujatie splnilo očakávania po stránke turistickej ponuky, dramaturgie kultúrneho programu, zkomponovania témy Gotickej aj Vínnej cesty a využitia turistickej atrakcie a cieľového bodu Terra Incognita priamo v podujatí. Ponuka aktivít a atrakcií pre návštevníkov mala značný interaktívny charakter a okrem toho podujatie oživilo povest' o Vinnom a ľudové tradície viažuce sa k termínu konania. Prilákalo veľa návštevníkov z iných miest nášho kraja aj Slovenska, bolo ich viac ako domácich. Čo naznačuje, že Jánske ohne nad šíravou naplnili jeden z hlavných cieľov Top podujatí – prilákať turistov na zaujímavé miesta Košického kraja.

• **Dni Moldavy a večery kráľov, Moldava nad Bodvou, 27. - 29. 6. 2014**

Program

V piatok pritiahla návštevníkov do amfiteátra najmä Čaó bambíno - hudobná rodinná revue v podaní hercov košického divadla Thália. Sobota začala ako športový deň. Odštartoval ho XVI. Moldavský pohár Bodvy - medzinárodné bežecké, cyklistické a kolieskovo-korčuliarske preteky. Amfiteáter v tom istom čase patril deťom a kráľovi Matejovi Korvínovi. Divadelne ožili mnohé legendy o ňom a v tvorivých dielňach si malí návštevníci vyrábali dobové doplnky oblečenia, niektorí dokonca kráľovské koruny. V centre mesta vyrástol remeselnícky dvor s bohatou ponukou remesiel a ich výrobkov a v Múzeu vín Máté Laczkó Szepsiho sa ochutnávalo kvalitné víno. Popoludní čakalo na deti a ich rodičov putovanie za rozprávku. Galaprogram priniesol výkony moldavských talentov, ale aj vystúpenia známych a kvalitných profesionálov z Maďarska. Zážitkom bola iste aj Bubnová show v podaní Imre Nagy ml. a jeho žiakov zo ZUŠ v Moldave n/B. Večer vyvrcholil žrebovaním tomboly a ohňostrojom. Tradičný kresťanský začiatok nedele sa uskutočnil v Moldave n/B. priamo na námestí. Ekumenická bohoslužba sa uskutočnila pod holým nebom. Potom už návštevníkov zlákali ochutnávky gastronomických špecialít a vína alebo tradičný jarmok. Nafukovacie hrady a šmýkačky v mestskom parku zas ponúkli veselé šantenie deťom. Hlavný organizátor podujatia Mesto Moldava n/B odhaduje návštevnosť na 10 000.

Krátkodobá turistická ponuka

Návštevníci podujatia mohli počas jeho trvania využiť zľavy na ubytovanie a stravu v penziónoch Bodva a Ferdinand alebo v Kúpeľoch Štós. V Štóse ich dokonca čakala 15% zľava na vstupnom do vitálneho sveta. Ak dali prednosť letnému kúpalisku v Moldave nad Bodvou, aj tu dostali zľavu 15 % na vstupnom. Hámor v Medzeve ponúkal nižšie vstupné a na jedle sa dalo ušetriť aj v Šimi bare.

Propagácia podujatia

Možno konštatovať, že propagácia bola zameraná najmä na región, ale cez informácie v novinách Korzo a Új szó sa snažili aj o celokrajský a celoštátny záber. Informácie boli zverejnené na mestských web stránkach v mestskej televízii, rozhlase a novinách.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita

Na všetkých propagačných materiáloch bol dodržaný jednotný vizuál Top podujatí Terra Incognita. Na webovej stránke mesta boli umiestnené informácie o finančnej podpore podujatia z programu KSK a dlhodobo je vytvorené hypertextové prepojenie na web stránku www.terraincognita.sk. Program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli propagované moderátormi v zmysle zmluvy. Netradičnou formou propagácie programu bola súťaž medzi miestnymi školami pod názvom: Rôznorodá Európa – Rôznorodá Moldava, ktorú zrealizoval organizátor podujatia s cieľom propagácie programu Terra Incognita a spoznania blízkeho okolia mesta Moldava n/B.

Záver

Podujatie využilo vo svojej dramaturgii témy Gotickej aj Vínnej cesty. Oživilo povest' o kráľovi Matejovi Korvínovi a ako prvého z kráľov, ktorí majú spojitosť z ich regiónom, sa snažili priblížiť najmä deťom a mládeži. V ďalších ročníkoch chcú pokračovať v predstavovaní osobností aj ďalších dvoch kráľov. Vínna cesta je prezentovaná Múzeom vín Máté Laczkó Szepsiho a jeho aktivitami. Program bol postavený ako zábava pre celú rodinu a každý si v ňom mohol nájsť, to čo ho zaujíma a baví. Napriek tomu, podujatie si nachádza

svojho prijímateľa predovšetkým medzi obyvateľmi mesta Moldava n/B. Možno by bolo dobré využiť Moldavský pohár Bodvy - medzinárodné bežecké, cyklistické a kolieskovo-korčuliarske preteky, podujatie, ktoré už má medzinárodný charakter a pripojiť ďalšie kultúrno-spoločenské eventy aj programu Terra Incognita, v čase jeho konania. Podobne to už niekoľko rokov funguje aj v prípade košického maratónu.

- **Krásnohorské hradné hry, Krásnohorské Podhradie, 9. 8. 2014**

Program

Organizátor podujatia, občianske združenia Tri ruže, postupne oslovil skupiny historického šermu zo Slovenska, Čiech, Poľska, Ukrajiny a Maďarska, ktoré spĺňali svojou zbrojou medzinárodne platné podmienky účasti na type turnaja „Súboj národov“, ktorý bol realizovaný počas Krásnohorských hradných hier už po druhýkrát. Prijemným prekvapením bolo prihlásenie sa dvoch ďalších skupín, z Rakúska a Ruska. Vďaka tejto početnej zostave bol 9. augusta uskutočnený najväčší historický turnaj na Slovensku. Tomu samozrejme predchádzalo vybudovanie stredovekého mestečka s drevenými hradbami. V ňom bol umiestnený aj vojenský stanový tábor, ako aj aréna- kolbisko, slúžiaca na súboje. Okrem súbojov rytieri predviedli aj dobýjanie hradieb. Z bohatých sprievodných programov najväčší úspech malo dobýjanie hradieb „malými“ detskými rytiermi z radov divákov. Veľký záujem aj v tomto roku vzbudili sokoliarske ukážky. Svoje stánky si tu rozložili aj remeselníci a brušné tanečnice svojimi vystúpeniami krátili návštevníkom čas medzi zápasmi turnaja. Počas podujatia sa o dobrú náladu starali zlovoľný Krvavý Jorik, ľahkomyselný Kráľ Žigmund a jeho nepodarený sluha Žán, ktorí boli sprievodcami celým podujatím a bavili prítomných v dobových scénkach. Prvýkrát sa tiež realizovala nočná bitka s nasledovnou ohňovou šou.

Súčasťou programovej ponuky pre detských návštevníkov boli aj aktivity rozprávkového kráľovstva Tašíkovo, v ktorom sa dalo zažiť veľa zábavy, súťaží, tvorivých dielní aj stretnutie s Tašim – pánom kráľovstva. Podujatie ním obohatilo Gemerské osvetové stredisko v Rožňave. Podujatie navštívilo asi 4 000 ľudí.

Krátkodobá turistická ponuka

Aj organizátori tohto podujatia zabezpečili pre návštevníkov zľavnenú turistickú ponuku počas konania Top podujatia. Niektoré ponuky však svojou dobou platnosti presiahli termín konania Krásnohorských hradných hier. Vstup zadarmo ponúklo kino na Hvezdárni v Rožňave a tiež zadarmo bolo pozorovanie letnej oblohy. Bezplatný vstup mali do kaštieľa Betliar deti v dňoch 8. -10. augusta. 50-percentá zľava na vstupnom potešila návštevníkov na vyhládke zo Strážnej veže v Rožňave a v Andrássyho obrazárni v Krásnohorskom Podhradí. Reštaurácia Tri ruže, hotel Šport a turistická ubytovňa na Šafárikovej ulici v Rožňave, ako aj Krásnohorská jaskyňa poskytli zľavu na svoje služby vo výške 20%. Ak sa návštevníci podujatia rozhodli ísť na festival v Rejdovej, aj tu získali 50-percentnú zľavu na vstupnom a nábytok Domus poskytne zľavu 10% na nákup až do konca roka 2014.

Propagácia podujatia

O uskutočnení podujatia boli uvedené informácie na webových stránkach obce Krásnohorské Podhradie, infonoviny.sk, roznava24.sk, revúca24.sk, rimava.sk aj na facebooku. V tlačenej forme na plagátoch, letákoch a billboardoch a krátka informácia odznela aj v Rožňavskej TV.

V predvečer podujatia robili šermiari živú pozvánku v Rožňave na námestí, v Košiciach na Hlavnej ulici a tiež v Krásnohorskom Podhradí.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita

Pri každej forme publicity bola deklarovaná finančná účasť KSK – prostredníctvom programu Terra Incognita. Organizátor podujatia takisto umiestnil na pódiu počas podujatia logá KSK a programu Terra Incognita. Na podujatí pripravil priestor pre propagačný stánok Terra Incognita. Program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli propagované moderátormi v zmysle zmluvy.

Hodnotiaci hárok organizátora

Hodnotiaci hárok organizátora prezradil, že napriek účasti mnohých zahraničných skupín historického šermu najnižší bol počet návštevníkov zo zahraničia, tvorili len 5% z celkovej návštevnosti podujatia. Z miest Košického kraja prišlo až 50% a zo zvyšku Slovenska 20 % návštevníkov. Miestni tvorili 25 % všetkých návštevníkov. To svedčí o dobrej propagácii podujatia smerom do celého kraja i celoslovensky. Odráža to tiež dobré meno, ktoré si podujatie za roky svojej existencie vybudovalo. Z pohľadu veku návštevníkov najviac boli zastúpení diváci vo veku 15 až 25 rokov a veková skupina 25 až 60-ročných. Každá táto skupina tvorila 30 % návštevníkov. 10% tvorili deti do 6 rokov, do 15 rokov ich bolo 23 % a ľudí nad 60 rokov veku prišlo 7%. Návštevníci vyjadrili úplnú spokojnosť s programom, organizáciou podujatia a službami. Dostupnosť miesta konania a informovanosť o podujatí hodnotili trochu menej kladne. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku, približne v rovnakom termíne. V budúcnosti by chcel posilniť celoslovenskú propagáciu podujatia a zmeniť charakter sprievodných programov. Túto zmenu bližšie nešpecifikoval.

Záver

Podujatie bolo zvládnuté z hľadiska jeho dramaturgie, dopĺňujúcej turistickej ponuky aj organizačne na vysokej úrovni. Prihliadnuc tiež k originálnosti v realizácii takéhoto typu podujatia – turnaj skupín historického šermu, využitiu témy Gotickej cesty a potenciálu miesta konania, ktoré je turisticky atraktívne, spĺňa parametre podujatia nesúceho značku Terra Incognita. Podujatie dokázalo, že má určite celokrajský záber a účasťou zahraničných skupín historického šermu nadobúda medzinárodný charakter.

• Chlebom a vínom, Trebišov, 22. -23. 8. 2014

Program

V piatok 22. augusta sa uskutočnila prvá časť „Grilovačka pri oračkách“. V zadnej časti muzeálneho dvora hrala do tanca hudobná skupina a návštevníci mohli ochutnávať tradičné grilované špeciality, navštíviť expozíciu poľnohospodárstva alebo pozorovať nočnú oblohu aj s odborným výkladom.

Dožinkové slávnosti začali v sobotu 23. augusta popoludní odovzdaním dožinkového venca na pódiu. Ich hlavným organizátorom bolo Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove. Spreádzali ho zaujímavé ukážky mlátenia obilia, mletia zrna až po prípravu cesta na čerstvý chlieb. Na podujatí nechýbalo ani predvádzanie zrodenia tokajského vína od lisovania hrozna na šťavu až po degustáciu tohto lahodného moku. V bloku Remeslo má zlaté dno si skôr narodení zaspomínali na plisovanie sukní, či tkanie pokrovcov. Záujem bol

aj o predvádzanie vyrezávania z dreva, kováčsku dielňu, zdobenie perníkov alebo pletenie lana na unikátnom splietacom stroji zo zbierok múzea. Na muzeálnom dvore bola výstava poľnohospodárskych strojov, stabilných motorov a stredovekých žarnovov. Návštevníci mali možnosť remeslá si aj sami vyskúšať a napríklad si aj vymútiť vlastné maslo. Tematický blok Poce pokoštovac ukázal tradičný spôsob varenia slivkového lekváru v kotle, pečenia tokajských koláčov a ďalších tradičných jedál regiónu. Deti potešila prehliadka mini ZOO, jazda na poníkoch a ďalšie aktivity v rozprávkovej krajine Haliganda. Zážitkom bola jazda na historickom traktore s vlečkou. Najmenší sa zúčastnili aktivity Vínnu muška Svetluška. V rámci pódiového programu sa predstavili folklórna skupina Blancar z Nižného Klatova a folklórny súbor Jahodná z Košíc. Ľudovým rozprávaním bavil návštevníkov Ander z Košíc a prítomných svojím vystúpením potešil aj Miroslav Sýkora, víťaz súťaže Česko Slovensko má talent 2013, či talentovaný Kristián Kohút hrou na gitare. Večer vyvrcholil vystúpením legendy slovenskej populárnej hudby Janka Lehotského. Na podujatí bola interaktívnym spôsobom prezentovaná regionálna gastronómia, tradície, história, tokajské víno prostredníctvom ochutnávok, oživenia zvykov a zážitkových aktivít a navštívilo ho 3 000 ľudí.

Krátkodobá turistická ponuka

Penzión Aqua Maria Veľaty dal 23. augusta 50-percentnú zľavu na vstup do bazénov. Počas víkendu, kedy sa podujatie konalo, Hotel Zemplín v Trebišove poskytol 10% zľavu na ubytovanie a v reštaurácii a cukrárni Hasclub Trebišov boli výborné zmrzlinové poháre s 25% zľavou. Okrem toho v Hasclube aj reštaurácii Amadeus pripravili špeciálne dožinkové menu. Penzión Precedens v obci Malý Ruskov ponúkal kupón s 10% zľavou na svoje služby, platný až do konca roka 2014 a ShiningFarm Kuzmice zasa zážitkové jazdenie na koňoch, výcvik alebo prechádzky do prírody na koni s 10% zľavou do konca augusta.

Propagácia podujatia

Informácie o podujatí boli zverejnené v regionálnej tlači, regionálnej televízii a na webovej stránke múzea, KSK, TI, Mesta Trebišov a Združenia Tokajská vínná cesta. V rádiu Regina bola odvysielaná pozvánka na podujatie a článok o aktivitách projektu vyšiel v denníku Korzár. Reportáž z podujatia bola odvysielaná v televízii Zemplín a Magazíne KSK.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita

Plagáty a bulletiny boli distribuované osobne alebo elektronicky v Trebišove a okolí do všetkých kultúrnych inštitúcií a väčších sídiel. Na webovej stránke múzea boli zverejnené informácie o finančnej podpore podujatia z programu KSK a dlhodobo je vytvorené hypertextové prepojenie na web stránku www.terraincognita.sk. Program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli počas podujatia propagované moderátorkami.

Hodnotiaci hárok organizátora

Z hodnotiaceho hárku organizátora vyplýva, že najväčší počet návštevníkov tvorili miestni až 48%, z ostatných miest Košického kraja prišlo 33%, zo zvyšku Slovenska 15 % návštevníkov a 4 % boli zahraniční návštevníci. Veková skladba návštevníkov odhalila, že najpočetnejšou bola veková skupina 25 – 60 rokov. Mladí ľudia vo veku 15 – 25 rokov predstavovali 24% návštevníkov, nasledovali deti od 6 do 15 rokov – 15%, detí do 6 rokov prišlo 10 % a návštevníkov nad 60 rokov bolo 6 %. S programom, organizáciou podujatia, službami a dostupnosťou miesta konania boli návštevníci veľmi spokojní. Menšiu spokojnosť prejavili len s informovanosťou o podujatí. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku v rovnakom termíne.

Záver

V realizácii podujatia treba oceniť, že sa snažilo pripraviť pre návštevníkov množstvo interaktívnych programových ponúk a zážitkových aktivít a pódiový program bol skôr doplnkom podujatia. Čiže sa podľa aktuálnych trendov odklonili od ponuky pasívneho konzumu programu. Po stránke dramaturgie bola vhodne zakomponovaná téma Vínnej cesty. Čo sa týka využitia ponuky múzea - cieľového bodu Terra Incognita, priamo v podujatí, nebola celkom zúročená. Expozície múzea boli prístupné len v piatok, v sobotu žiaľ ostali dvere múzea zatvorené. Mnohí návštevníci by však možnosť prezrieť si múzeum počas podujatia uvítali. Podujatie využilo a naplnilo programové atribúty Top podujatia Terra Incognita, napriek tomu vyznieva ako podujatie určené skôr miestnemu, domácomu návštevníkovi.

• Duch času – Genius Temporis, Spišská Nová Ves, 29. -30. 8. 2014

Program

V rámci podujatia sa uskutočnil už devätnásty krát trh ľudových remesiel. Na Radničnom námestí v Spišskej Novej Vsi ožila dávna história vďaka hlavnému organizátorovi Mestu Spišská Nová Ves. Pripravený bol bohatý kultúrny program, prostredníctvom ktorého mohli návštevníci zažiť atmosféru čias minulých. V rámci kultúrneho programu nechýbali ukážky sokoliarov, rytierskych turnajov, dobových tancov, hudby, či dobového sprievodu. Pre najmenších divákov boli pripravené inscenované rozprávky. Počas piatku mali návštevníci možnosť vidieť rôzne ukážky bojových umení od gladiátorov, rytierov z gotiky, renesančno-tureckého programu Pašov dvor, zľapanie zbeha v podaní Hornoliptovského kuruckého regimentu i ukážky z 30-ročnej vojny v programe Bubny a poľnice. Historická kompozícia Sans Souci – miesto bez starostí - priblížila históriu neďalekého letohrádku Sans Souci. Piatkový večer zavŕšil ohňový turnaj na koňoch a vystúpenie Katky Landlovej.

V sobotu po ukázkach Sokoliarskej skupiny sv. Bavona sa návštevníci dozvedeli o prvej písomnej zmienke o meste a pobavili sa pri bábkovej rozprávke O zmiznutom kaštieli. Zaujala i rozprávka Ruža a meč a šermiarske vystúpenie skupiny historického šermu Jago. Pozitívny ohlas mal i renesančný rytiersky turnaj na koňoch v podaní Tovarištva starých bojových umení a remesiel Tostabur Espadrones. Po dobovom sprievode, v ktorom do mesta zavítal gróf Csáky s manželkou Júliou a celým svojím sprievodom, diváci mali opäť možnosť zoznámiť sa s históriou neďalekého letohrádku Sans Souci. Po ukázkach dobových tancov nasledoval záverečný koncert skupiny IMT Smile.

Počas oboch dní na pódiu prebiehal i medzinárodný folklórny festival Slováci Slovákom 2014. V rámci neho sa uskutočnili štyri hodinové vystúpenia folklórnych skupín zahraničných Slovákov z Ukrajiny, Maďarska a Srbska.

Trhu ľudových remesiel sa zúčastnilo cca 150 remeselníkov zo Slovenska a Čiech. Medzi remeslami boli zastúpené napr. drevovýroba, včelárstvo, umelecké kováčstvo, tkáčstvo, rezbárstvo, košíkárstvo, cinárstvo, výroba klobúkov, handrových bábik, mydiel, spracovanie ľanu, maľovanie obrazov, výrobky zo šúpolia, podplamenníky a iné. Návštevníkov podujatia bolo odhadom 20 000.

Krátkodobá turistická ponuka

Návštevníci mali možnosť zadarmo si vychutnať výhľad na mesto z najvyššej kostolnej veže Slovenska, či prehliadku Múzea Spiša a Galérie umelcov Spiša. Zľavnené vstupné mohli

využiť v ZOO, Lanovom parku Monkeyland a v Slovenskom technickom múzeu. Bezplatný výstup na kostolnú vežu využilo 533 osôb a zľavnené vstupné do ZOO využilo 2 550 návštevníkov. Jedinou zmenou oproti plánovaným aktivitám bolo zatvorené letné kúpalisko, ktoré bolo vzhľadom na nepriaznivé počasie, uzavreté ešte pred konaním podujatia. Návštevníci tak nemali možnosť využiť zľavnené vstupné.

Propagácia podujatia

Propagácia podujatia bola realizovaná formou plagátov, city lightov, DL letákov, prostredníctvom web banneru na stránke mesta ako aj na stránke Terra Incognita a facebookovom konte. Tlačová správa bola zaslaná všetkým médiám. Zaregistrovaným návštevníkom web stránky mesta bol zaslaný news letter a ďalšia propagácia bola zabezpečená regionálnymi médiami – Korzár, www.spisska24.sk, TV Reduta, ako aj prostredníctvom web portálu SACR.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita

Program Terra Incognita bol spropagovaný na všetkých printových propagačných výstupoch podujatia, v tlačovej správe, na web banneri a stránke mesta. Odklik na program sa nachádza na web stránke mesta nepretržite od roku 2013. Mesto zabezpečilo tlač časti plagátov a ich výlep pre skoršiu distribúciu, ako aj distribúciu 20 ks city lightov v Spišskej Novej Vsi, Košiciach, Prešove a Poprade v termíne od 5. do 31. 8. 2014. Výstup z podujatia bol mediálne prezentovaný v TV Markíza, TV Redute, na web stránkach: folklorfest.sk; slovakia.travel.sk; kosiceestrany.sk; cobude.sk; zajtrajsienoviny.sk; www.streka.net; www.port.sk; www.kampolovat.sk; www.spisska.dnes24.sk; www.kosiceregion.sk; www.tostabur.sk a www.ajdnes.sk.

Hodnotiaci hárok organizátora

Z hodnotiaceho hárku vyplýva, že podujatia počas dvoch dní malo veľkú návštevnosť. Odráža to výborné renomé, ktoré podujatie počas predchádzajúcich ročníkov získalo. Keďže organizátor neuskutočňoval na podujatí žiadnu anketu, v dotazníku neuvádza zloženie návštevníkov ani z pohľadu veku, ani podľa miesta bydliska. Takisto chýbajú informácie o hodnotení a spokojnosti návštevníkov s programom, organizáciou podujatia, službami, dostupnosťou miesta konania a informovanosťou o podujatí. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku, približne v rovnakom termíne. V budúcnosti by chcel posilniť propagáciu podujatia a posunúť jej začiatok až dva mesiace pred jeho konaním.

Záver

Podujatie bolo po stránke dramatickej stavby programu, veľkosti remeselníckeho trhu, ale aj turistickej ponuky núkajúcej doplnujúce aktivity a zážitky zvládnuté profesionálne. Organizačne podujatiu tiež nemožno nič vyčítať. Toto podujatie prináša tematicky jednotne ladený, ale formami rôznorodý program na vysokej úrovni spracovania. Postupne v jednotlivých ročníkoch približuje históriu mesta a jeho okolia, sústreďujúc sa raz na významné osobnosti, inokedy na historické udalosti alebo legendy. Okrem toho samotné mesto má slušnú infraštruktúru a paletu služieb a produktov cestovného ruchu, ktoré rozširujú záber podujatia. Toto všetko prispieva k napĺňaniu hneď dvoch základných cieľov programu Terra Incognita. Prilákať návštevníka na atraktívne a zaujímavé miesta v našom kraji a poskytnúť mu ďalšiu zaujímavú ponuku, ktorá ho v tomto regióne dokáže udržať čo najdlhšie. Podujatie, jeho organizátori aj samotné miesto konania majú veľký potenciál byť jednou z najzaujímavejších ponúk programu Terra Incognita.

- **Michalovce s Michalmi, Michalom a Michaelám, Michalovce, 5. - 6. 9. 2014**

Program

Podujatie nadväzovalo na Kľúčové podujatie Terra Incognita v roku 2013 nazvané Fest Dupľa. Na rozdiel od neho však tohoročné podujatie realizovalo len časť jeho aktivít. V piatok 5. septembra sa konal galaprogram, v ktorom vystúpili známi nositelia mena Michal. V tomto roku to bola prešovská speváčka Michaela, ktorá nás reprezentovala v súťaži Eurovision Song Contest 2010 a akordeónový virtuóz Michal Červienka. Medzi pozvanými hosťami bol aj najstarší Michalovčan – 91-ročný pán Michal Cibík. Médiá mesta Michalovce už niekoľko týždňov pred podujatím pozývali Michalov a Michaely, aby v sobotu 6. septembra prišli na námestie v Michalovciach a pomohli vytvoriť nový slovenský rekord najväčšieho počtu ľudí tohto mena na jednom mieste. Žiaľ vlaňajší rekord sa nepodarilo prekonať. Počas registrácie Michalov na pódium vystúpili folklórne skupiny z Michaloviec a okolia a uskutočnila sa súťaž v príprave azda najobľúbenejšieho zemplínskeho jedla „holubkov“. 5 súťažných družstiev ponúkalo návštevníkom ochutnávku svojho jedla. Členovia týchto družstiev súťažili nielen o najchutnejšie holubky, ale aj o najmenší holubok, najrýchlejšie zakrútený a podobne. Pre milovníkov histórie a všetkých, ktorí sa chceli dozvedieť niečo viac o meste Michalovce, boli pripravené Špacirky po varošu. Dozvedeli sa mnohé podrobnosti a zaujímavosti z histórie mesta a významných osobností s ním spojených. Záverečným programom boli vystúpenia najlepších umelcov – amatérov, Michalov a Michael, ktorí nemali strach postaviť sa na pódium. Večerný program spestrili Kristína Mihaľova live band a Michal Fedor. Podujatie navštívilo cca 2 000 divákov a jeho organizátorom bolo Mesto Michalovce.

Krátkodobá turistická ponuka

Michalovské Zemplínske múzeum poskytlo 50 % zľavu na vstupnom a v obľúbenej kaviarni a reštaurácii Zlatý býk naservirovali návštevníkom kávu zdarma. Kto chcel aktívne oddychovať, mohol navštíviť s 50 % zľavou Tenis centrum alebo si užiť adrenalín na panitballovom ihrisku na Zemplínskej šírave.

Propagácia podujatia

Propagácia podujatia bola realizovaná formou výlepu plagátov, DL letákmi a na web stránke mesta. K medializácii podujatia boli využité michalovské médiá – TV Mistral a noviny Michalovčan. Celkovo podujatie bolo propagované na regionálnej úrovni, ale výzvy pre Michalov na vytvorenie rekordu mali celoslovenský záber.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita

Program Terra Incognita a KSK boli spropagované na všetkých printových propagačných výstupoch podujatia aj na web stránke mesta. Odklik na program sa nachádza na web stránke mesta nepretržite od roku 2013. Mesto zabezpečilo tlač časti plagátov a ich výlep pre skoršiu distribúciu. Pri každej printovej aj elektronickej forme publicity bola deklarovaná finančná účasť KSK – prostredníctvom programu Terra Incognita. Program Terra Incognita aj finančná podpora KSK boli propagované moderátormi počas podujatia.

Hodnotiaci hárok organizátora

Z hodnotiaceho hárku organizátora vyplýva, že podujatia sa počas dvoch dní odhadom zúčastnilo dvetisíc ľudí. Podľa miesta bydliska návštevníkov vyplýva, že až 75 % tvorili domáci Michalovčania, ďalších 20% účastníkov bolo z iných miest Košického kraja, len 3% prišli zo zvyšku Slovenska a 2 % tvorili návštevníci zo zahraničia.

Z pohľadu veku najväčšou skupinou - 45%, boli návštevníci v kategórii 25 až 60 rokov, nad 60 rokov bolo 25% prítomných, mladí ľudia vo veku 15 až 25 rokov tvorili 15% a deti do veku 6 rokov 5%. Zvyšných 10% divákov boli návštevníci vo veku 7 -10 rokov. Podľa hodnotiaceho hárku boli návštevníci spokojní s programom, organizáciou podujatia, dostupnosťou miesta konania aj informovanosťou o podujatí. Menej spokojní boli len so službami. Organizátor plánuje podujatie realizovať aj v nasledujúcom roku, opäť v septembri. V budúcnosti by chcel posilniť propagáciu podujatia v celokrajskom kontexte a posunúť jej začiatok s dostatočným časovým predstihom. Okrem toho chce zatraktívniť program, aby bol zaujímavý pre všetky vekové kategórie a znova sa chcú pokúsiť o prekonanie rekordu najväčšieho počtu Michalov a Michael na jednom mieste.

Záver

Organizátor zrealizoval podujatie, ktoré nevyužilo v podstate veľmi originálny námet. Ponuka účinkujúcich v programoch nebola dosť atraktívna, chýbal aspoň jeden účinkujúci, ktorý by pritiahol diváka. Možno aj nízka atraktivita ponúknutého programu spôsobila, že nebol prekonaný ani rekord o najväčší počet nositeľov mena Michal a Michaela na jednom mieste. Celkovo podujatiu, okrem snahy o vytvorenie slovenského rekordu, chýbali prvky interaktivity pre návštevníkov. Veľmi dobrú odozvu mali Špacirki po varošu – sprievodná aktivita, ktorá záujemcom priniesla veľa zaujímavých, nových aj neznámych informácií o meste Michalovce.

- **Spišský Jeruzalem, Spišské Podhradie, Spišská Kapitula,
12. -14. 9. 2014**

Program

Aj v tomto roku bolo možné pripomenúť si miesto a udalosti Veľkonočného trojdnia. Podujatie realizovalo Spišské osvetové stredisko v spolupráci s mestom Spišské Podhradie a Spišskou diecézou. Bohatý program ponúkol množstvo multižánrových vystúpení, ktoré niesli duchovný odkaz podávaný súčasnými umeleckými štýlmi a prostriedkami. Divadelné predstavenia, výstavy, prehliadky, poetické pásma, tvorivé dielne či zaujímavé hudobné koncerty. Terénne exkurzie umožnili prehliadku národných prírodných a kultúrnych pamiatok v Spišskom Jeruzaleme, zaradených na zoznam UNESCO. Divadlo teatrálnej skratky prinieslo príbeh kráľa Šalamúna i kráľa kráľov, vystúpenia gospelovej skupiny SABA a gospelového zboru Adam zas umožnili zastaviť sa a zauvažovať o postoji k ľuďom, bežnému životu i daniu vo svete. Historické a duchovné skvosty lokality Spišského Jeruzalema a Gotickej cesty bolo možné obdivovať na fotografických i výtvarných výstavách. Výnimočný zážitok ponúkla pobožnosť krížovej cesty priamo v kópii Jeruzalema na Pažici. V sobotu aj nedeľu boli pripravené hudobno-poetické pásma k roku Sedembolestnej Panny Márie, patrónky Slovenska. Pre šikovné deti aj dospelých pripravili v Spišskej Kapitule pracovníci Domova sociálnych služieb Hodkovce remeselnícke dielne. Umeleckou bodkou podujatia bola hudobno-dramatická skladba o narodení Krista, inšpirovaná tradíciami ľudového divadla a symbolikou kresťanskej kultúry Kolíska a kríž v podaní Poddukelského umeleckého ľudového súboru z Prešova. Podujatie navštívilo asi 3 000 ľudí.

Krátkodobá turistická ponuka

Slovenské národné múzeum poskytlo na vstup do svojich expozícií v meste Levoča zľavu 20%, taká istá zľava čakala aj návštevníkov kostola v Žehre. Do kaštieľa Csákyovcov

v Hodkovciach zaplatili len 50% ceny vstupného a desaťpercentnú zľavu mali v penzióne Podzámok v Spišskom Podhradí na ubytovanie a v Spišskom salaši na reštauračné služby.

Propagácia podujatia

Podujatie bolo propagované v Lubovnianskej TV aj v Lubovnianskych novinách. V denníku Korzár boli články o podujatiach v číslach vydaných v dňoch 12. a 13. septembra. Informácie o podujatí priniesli aj TV Reduta a TV Zemplín, Rádio Lumen a Rádio Prešov. Napokon aj RTVS Rádio Regina a webové stránky spisska.dnes24.sk/, agentury.sme.sk, folklorista.sk, spisskyhrad.com, slovakia.travel.sk, cobude.sk, ta3.com informovali o Spišskom Jeruzaleme.

Propagácia a medializácia programu Terra Incognita

Program Terra Incognita bol odprezentovaný na Spišskom hrade dňa počas audiencie spišského diecézneho biskupa a prezentácie publikácie Spišský Jeruzalem a to konferencierom, ktorý uvádzal tento slávnostný akt. Dňa 13.9.2014 bol program TI prezentovaný priamo v areáli Spišskej kapituly (exteriér) za účasti pracovníkov KC KSK.

Hodnotiaci hárok organizátora

Hodnotiaci hárok prezrádza, že 50% návštevníkov bolo miestnych, 30% prišlo z iných miest nášho kraja a rovnako - 10% účastníkov, bolo zo zvyšku Slovenska aj zo zahraničia. Vekové zloženie návštevníkov odhalilo, že podujatie nemalo detských divákov do 6 rokov, ale vo veku 7 – 15 rokov ich bolo až 30%. Najviac bola zastúpená veková kategória 25 – 60 rokov, tvorila 50% návštevníkov. 10% návštevníkov bolo vo veku 15 – 25 rokov a takisto 10% tvorili účastníci nad 60 rokov. Návštevníci boli spokojní s programom, organizáciou aj informovanosťou o podujatí. Menej spokojní boli so službami a väčšiu nespokojnosť zaznamenala len dostupnosť miesta konania. V budúcnosti by chceli rozšíriť ponuku občerstvovacích stánkov, doplniť službu na koordináciu navštevovaných objektov a cielene osloviť školy v zmysle záväzných prihlášok na terénne exkurzie. V budúcom roku chcú pokračovať v realizácii podujatia, ale v májovom termíne.

Záver

Takýto typ podujatia, roky chýbal v ponuke kultúrnych podujatí v našom kraji, preto sa stal vyhľadávaným a hneď v prvom ročníku si našiel svojho diváka a priaznivca. Okrem duchovného rozmeru prináša z pohľadu turizmu otvorenie a objavenie novej lokality, doteraz nepoznanej. Celkový program a atmosféra podujatia priniesla pozitívne ohlasy návštevníkov. Pre návštevníkov podujatia je len možno trochu ťažšie zvládnuť množstvo programov na dosť rozľahlom území. I keď tento ročník už mal časovo vyváženejší program oproti minulému roku. V tomto roku žiaľ podujatiu neprialo počasie a tak napríklad terénne exkurzie, prehliadka národných prírodných a kultúrnych pamiatok v Spišskom Jeruzaleme boli obmedzené. Podujatie má z hľadiska jeho tematiky, dramaturgie i miesta konania predpoklady byť vyhľadávaným návštevníkmi nielen z nášho kraja, ale aj zo zahraničia.

Nasledujúce podujatia nie je možné v čase písania správy kompletne vyhodnotiť – organizátori sú ešte v lehote na predloženie vyúčtovania podujatia a záverečných hodnotení.

- **Ars antiqua Europea In Via Gothica, miesta Gotickej cesty,
19. - 22. 9. 2014**

Program

Slávnostné otvorenie medzinárodnej prehliadky historickej hudby európskych regiónov na Gotickej ceste bolo pripravené v evanjelickom kostole v Štítniku. Staré piesne a tance z Gemera zazneli v podaní súboru pre starú hudbu SOLAMENTE NATURALI. V sobotu rozozvučali Andrásyho obrazáreň v Krásnohorskom Podhradí Podvečerné tóny flauty a harfy v interpretácii Vámosi-Nagy Zsuzsany a Szilágyi-Kinga Katinky z Maďarska. Večerný koncert v rožňavskej Katedrále Nanebovzatia Panny Márie bol z cyklu Mladí a nepoznaní, novinky tohoročného festivalu, ktorý poslucháčom i odbornej verejnosti predstavil mladých interpretov, ktorých talent a majstrovstvo si zaslúžia pozornosť. V Rožňave sa predstavili domáce talenty - speváčka Nikoleta Vodová a huslista Kristián Krištof. Tóny baroka v štýle Adventure strings predvedlo sláčikové kvarteto Adventure strings. V nedeľu koncerty festivalu pozývali na krásne miesta Gotickej cesty. Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Dedinkách ponúkol Hudobné lahôdky starých majstrov, ktoré pripravil komorný súbor Ad Libitum. Gotický kostol sv. Jána Krstiteľa v Lipovníku bol miestom prezentácie ďalšieho mladého a neznámeho hudobníka, trubkára Andreja Korsinszkého, ale odznali aj Drobnosti majstrov organového umenia v podaní Vladimíra Kopáčka a zaznel aj klavír a viola srbskej dvojice Vladimír Turčan a Marina Mikiťova. V Dobšinej účinkoval spevácky zbor Miskolci Cardinal Mindszenty Kórus v evanjelickom kostole Svätej Trojice. V jeho podaní si návštevníci vypočuli Perly renesančnej hudby. V ranogotickom kostole v Čečejevciach sa predstavil ďalší domáci talent Nadja Eližerová hrou na zobcovú flautu a poľské lutnové duo Luteduo zaviedlo poslucháčov svojou hrou do obdobia baroka. Nedeľu ukončil koncert v kaštieli v Markušovciach, ktorý patril ďalšiemu talentu, gitaristovi Timotejovi Závackému a In Music Veritas v podaní srbských umelcov. Slávnostný záver festivalu sa už tradične uskutočnil v kaštieli Betliar. Tento ročník ukončilo Mužské vokálne kvarteto 4G z Rožňavy a La Scena Barocca interpretovaná českým komorným súborom Victoria Ensemble. Organizátorom bolo Gemerské osvetové stredisko v Rožňave a podujatie navštívilo cca 1 500 ľudí.

Krátkodobá turistická ponuka

Počas konania podujatia poskytlo Múzeum – kaštieľ Betliar zľavu na vstupnom. Múzeum Spiša v kaštieli v Markušovciach a Banické múzeum v Rožňave tiež príjemne prekvapili, keď sa do ich expozícií za cenu jednej vstupenky dostali dvaja návštevníci. Okrem toho rožňavská reštaurácia Tri ruže ponúkala 10-percentnú zľavu na konzumnom, penzión Calisto v Dobšinej mal 15 % zľavu na vstup do wellnes a penzión Kanský dvor pripravil zľavu 10 % na wellnes aj ubytovanie.

Záver

Festival starej hudby na Gotickej ceste už niekoľko rokov pozýva prostredníctvom kvalitnej produkcie historickej hudby na krásne, zaujímavé, niekedy aj málo známe miesta – gotické pamiatky. Týmto počínom, organizátor podujatia napĺňa hneď niekoľko cieľov programu Terra Incognita. Zviditeľňuje hmotné kultúrne dedičstvo nášho kraja, oživuje ho kultúrnym dianím, prezentujúc hudobné dedičstvo a to všetko sprostredkujúvajú kvalitní interpreti a hudobné telesá. Festival nie je masovým podujatím, všeobecne určeným širokej verejnosti. Naopak je určené ľuďom, ktorí vedia oceniť kvalitnú vážnu hudbu, históriu a umenie všeobecne. Hoci takto vyšpecifikované, podujatie má svojich návštevníkov a podľa zloženia účinkujúcich je už dávno podujatím medzinárodným.

- **Jazda sv. Huberta, Betliar, 11. 10. 2014**

Program

V sobotu ráno pred kaštieľom slávnostne nastúpilo takmer 40 jazdcov, pripravených získať líščí chvost. Kým jazdci naháňali líšku, diváci si užili bohatý program. Ukážky voltáže striedala prehliadka poľovníckych psov a umenia lovu s dravými vtákmi. Príjemným oživením bolo vystúpenie skupiny historického šermu Aramis a pastierov z maďarskej Puszty. V závere potešila návštevníkov ohňová šou. Kone okrem samotného honu, čakala aj súťaž v rýchlosti a v parkúrovom skákaní, jazdecký slalom. Po druhej časti Hubertovej jazdy zazneli slávnostné fanfáry, oznamujúce koniec poľovačky. Večer si jazdci užili „posledný súd“, ktorý potrestal každého, kto sa počas honu prehrešil proti jeho tradičným pravidlám. Detskí návštevníci mohli navštíviť aj svoje kráľovstvo Tašíkovo. Privítal ich maskot Taši a deti mohli dokázať svoju šikovnosť pri tvorbe drobných predmetov a bystrý um pri skladačkách a hlavolamoch. Spolu s rodičmi mohli pozorovať Slnko špeciálnym solárnym teleskopom. Hlavný organizátor Obec Betliar odhaduje návštevnosť na 3 000 ľudí.

Krátkodobá turistická ponuka

Slovenské národné múzeum poskytovalo od 14.00 do 17.00 hod. 50% zľavu na vstupné do kaštieľa Betliar a Mauzólea rodiny Andrášiovcov v Krásnohorskom Podhradí. Návštevníkov Banického múzea v Rožňave potešila popoludní 15% zľava na vstupnom do jeho expozícií a tenisové kurty v Betliari boli prístupné celodenne.

Záver

Podujatie prinieslo ojedinelý, ale tradičný program honu na líšku. Na spríjemnenie čakania na jazdcov pripravil organizátor pestrý a zaujímavý program priamo v celi honu. Turistická ponuka však bola skôr určená na vyplnenie celodenného programu, pretože začínala až popoludní, keď sa Hubertova jazda v podstate skončila. Podujatie je určené predovšetkým milovníkom koní. Krásny park v Betliari ponúka príjemnú prechádzku, ktorú je ale možné absolvovať aj v inom termíne. Netradičné podujatie v atraktívnom prostredí, ale v dramaturgii podujatia dosť obmedzené pravidlami jazdeckého preteku.

- **Margecianske fajnoty, Margecany, 18. 10. 2014**

Program

Festival tradičnej gastronómie Spiša v symbióze s jeho rázovitým folklórom, ktorý pripravila Obec Margecany. Svoju „kuchňu“ a kuchárske umenie predviedli zástupcovia Kojšova, Veľkého Folkmara, Jakloviec, Margecian, Krompách, Sloviniek, Kolinoviec, Kluknavy a banickej „kuchni“ z Gelnice. Starodávne fajnoty návštevníci mohli ochutnávať a za symbolické ceny aj kúpiť. Popoludní už koštovky spríjemnili vystúpenia spišských folklórnych skupín a súborov, ale aj hostí, folklórneho klubu Omladina a Ján Ambróza s ľudovou hudbou Borievka. Zaujímavý bol aj krst maskotov Top podujatí Terra Incognita. Sprejeri sa postarali o skrášlenie podjazdu pod železničným priecestím svojimi dielami a počas podujatia sa uskutočnila vernisáž Graffiti folk jam. Bolo tiež možné odvieť sa autobusom k technickej pamiatke na Železnej ceste Terra Incognita – bývalému železničnému tunelu v lokalite Roľová huta a prezrieť si ho v celej dĺžke aj s výkladom jeho

histórie. Zdobenie perníkov, maľovanie erbov, výroba príveskov a náramkov, streľba z luku, či origami z novín, to všetko ponúkali tvorivé dielne. Miestni majstri predviedli svoje výrobky a diela, od výtvarných prác a hudobných nástrojov, cez kožené suveníry až po pletenie košíkov alebo tkanie pokrovcov. Na záver organizátori všetkých pozvali do tanca. O hudbu sa postarali Duo Element a ľudová hudba Gajdošovci.

Krátkodobá turistická ponuka

Lacnejšie sa dalo najesť v reštaurácii Lesnica a pivnici PUB. 10% zľavu mali aj v cukrárni Pod orechom. Skinautique Club Jaklovce poskytol zľavu 15 % na vyhladkovú plavbu po Ružíne a na svoje diela a výrobky dávali zľavu aj Ing. arch. Peter Jakubišin, Imrich Balášházy a folklórna skupina Jadlovec. Návštevníci dokonca v niektorých obchodoch v Margecanoch aj lacnejšie nakúpili a ak sa niekomu pokazilo auto, autoservis SZ s.r.o. mal zľavu 10 % na opravy.

• Svätomartinský festival, Veľké Trakany, 25. 10. 2014

Program

Návštevníci mali možnosť zapojiť sa do interaktívnych ukážok zvyklostí ako bolo dlávenie kapusty, páranie peria, či mrvenie kukurice a varenie lekváru. Mohli byť priamym účastníkom prípravy husacích dobrôt alebo ochutnávať mladé vína, či domáce destiláty. Pravú festivalovú atmosféru dotvárali pestré vystúpenia, výstavy a ukážky ľudových zvykov. Regionálne odborné školy súťažili vo varení a príprave tradičných jedál. Ukážky kulinárskeho umenia, jarmok domácich produktov, tvorivé dielne, hladkanie živých zvierat a rodinné súťaže dotvárali pravú jarmočnú atmosféru. Nechýbali ani pastieri a beťári, ktorí predstavili obecnstvu svoje umenie narábania s „karikášom“. Návštevníci si mohli pozrieť slamené kompozície, jesennú šarkaniádu z tvorivých dielní žiakov základných škôl, ako aj výstavu historických traktorov. To všetko pripravili Obec Veľké Trakany a Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia v Kráľovskom Chlmci.

Krátkodobá turistická ponuka

Reštaurácia „V centre“ v Čiernej nad Tisou, dve reštaurácie v Kráľovskom Chlmci Privat café & restaurant a penzión Italia poskytovali návštevníkom podujatia zľavu vo výške 10% na večeru.